

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta**

Katedra biblických věd

Diplomová práce

2011

Marie Fojtíková

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta**

Katedra biblických věd

Křesťanská výchova

Marie Fojtíková

Člověk a Desatero

Diplomová práce

Vedoucí práce: Stanislav Pacner, ThLic. Th.D.

2011

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.*

.....

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Stanislavu Pacnerovi, ThLic. Th.D. za laskavé vedení, za pomoc při výběru literatury a při stanovení struktury práce a za trpělivost při jejím schvalování.

Obsah

ÚVOD	1
1 O DESATERU	2
2 PŘIKÁZÁNÍ VE VZTAHU ČLOVĚKA K BOHU	6
2.1 PRVNÍ PŘIKÁZÁNÍ	6
2.1.1 <i>Výklad textu</i>	7
2.1.2 <i>Teologické poselství</i>	9
2.1.3 <i>Aktualizace pro dnešek</i>	9
2.2 DRUHÉ PŘIKÁZÁNÍ	12
2.2.1 <i>Výklad textu</i>	12
2.2.2 <i>Teologické poselství</i>	13
2.2.3 <i>Aktualizace pro dnešek</i>	14
2.3 TŘETÍ PŘIKÁZÁNÍ	16
2.3.1 <i>Výklad textu</i>	16
2.3.2 <i>Teologické poselství</i>	18
2.3.3 <i>Aktualizace pro dnešek</i>	18
3 PŘIKÁZÁNÍ VE VZTAHU ČLOVĚKA K ČLOVĚKU	21
3.1 ČTVRTÉ PŘIKÁZÁNÍ.....	22
3.1.1 <i>Výklad textu</i>	22
3.1.2 <i>Teologické poselství</i>	23
3.1.3 <i>Aktualizace pro dnešek</i>	24
3.2 PÁTÉ PŘIKÁZÁNÍ	26
3.2.1 <i>Výklad textu</i>	26
3.2.2 <i>Teologické poselství</i>	27
3.2.3 <i>Aktualizace pro dnešek</i>	27
3.3 ŠESTÉ PŘIKÁZÁNÍ	30
3.3.1 <i>Výklad textu</i>	30
3.3.2 <i>Teologické poselství</i>	32
3.3.3 <i>Aktualizace pro dnešek</i>	33
3.4 SEDMÉ PŘIKÁZÁNÍ.....	36
3.4.1 <i>Výklad textu</i>	36
3.4.2 <i>Teologické poselství</i>	37
3.4.3 <i>Aktualizace pro dnešek</i>	38
3.5 OSMÉ PŘIKÁZÁNÍ.....	40

3.5.1	<i>Výklad textu</i>	40
3.5.2	<i>Teologické poselství</i>	42
3.5.3	<i>Aktualizace pro dnešek</i>	43
3.6	DEVÁTÉ PŘIKÁZÁNÍ	45
3.6.1	<i>Výklad textu</i>	45
3.6.2	<i>Teologické poselství</i>	47
3.6.3	<i>Aktualizace pro dnešek</i>	47
3.7	DESÁTÉ PŘIKÁZÁNÍ	49
3.7.1	<i>Výklad textu</i>	49
3.7.2	<i>Teologické poselství</i>	51
3.7.3	<i>Aktualizace pro dnešek</i>	51
4	SHRNUTÍ	54
	ZÁVĚR	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
	SEZNAM ZKRATEK	60

ÚVOD

V úvodu bych chtěla vysvětlit motivy, které mne vedly k volbě tématu mé diplomové práce. Jedním z nich je blízký vztah k Božím slovu a druhým motivem je, že studuji obor Křesťanská výchova a Desatero patří mezi základy křesťanské víry. Vždyť v evangeliu Ježíš výslovně dosvědčuje trvalou platnost Desatera, když na otázku mladíka, co má dělat, aby vešel do věčného života, říká: „Zachovávej přikázání,“ a výslovně je jmenuje.

Desatero má dlouhodobý trvalý vliv nejen na jednotlivé posluchače, ale na celou židokřesťanskou kulturu a civilizaci. Je formulací a připomenutím přirozeného zákona, který Stvořitel vepsal do srdce každého člověka, takže je každému srozumitelné a snadné k pochopení. Inspiruje a dotýká se především našich etických postojů a v každé generaci provokuje jeho vykladače.

Pro mou práci byla velkým podnětem kniha Horsta George Pöhlmana a Marca Sterna „Desatero v životě židů a křesťanů“. Je to dialog ortodoxního rabína a křesťanského teologa o Desateru přikázání. Ve své knize nemoralizují, neodsuzují, ale věčným a svěžím způsobem hovoří o životě dnešních lidí ve světle Božích přikázání.

V Bibli je Desatero uvedeno na dvou místech a to v knize Exodus 20,1-17 a v knize Deuteronomium 5,6-21. Ve své práci jsem se řídila rozdělením přikázání podle katolické tradice, která chápe verše Ex 20,1-6 jako jedno přikázání a verš Ex 20,17 jako dvě přikázání. Z tohoto důvodu jsem použila pro 1.-8 . přikázání text z Ex 20,1-16 a pro 9.–10. přikázání text z Dt 5,21, (kde je na prvním místě uvedena žena), protože to více odpovídá katolickému rozdělení. Vycházela jsem z Bible českého ekumenického překladu.

I když nejsem schopna hluboké exegeze, chtěla jsem se pokusit alespoň o zamyšlení nad jednotlivými přikázáními z pohledu výkladu textu, teologického poselství a aktualizace pro dnešek. Cílem mé diplomové práce je zopakovat si a připomenout zásady správného života tak, jak byly kdysi předány vyvolenému izraelskému národu na hoře Sinaj.

1 O DESATERU

Slovo Dekalog neboli Desatero přikázání je slovem, které prakticky každému člověku něco řekne a se kterým se určitě někdy ve svém životě setkal.¹ Když však hovoříme o Desateru Božích přikázání, máme na mysli konkrétní biblický text, který se v Bibli vyskytuje dvakrát a to v knize Exodus 20,1-17 a v Deuteronomiu 5,6-21. Tento text patří nepochybně k nejznámějším a nejvlivnějším textům v křesťanské tradici i v široké oblasti jejího kulturního působení. Snad každý, kdo se narodil a byl vychován v naší západní civilizaci s židovsko-křesťanským dědictvím, má o Desateru alespoň nějaké podvědomí, což však nemusí znamenat, že Desatero přesně zná, nebo je snad dodržuje.

Slovo Dekalog doslovně znamená deset slov.² Tato „slova“ se týkají deseti okruhů lidského života člověka, a to jak ve vztahu k Hospodinu, Bohu Izraele (první tři), tak i ve vztahu k druhému člověku (zbývajících sedm). Jsou to určité normy lidského chování, které pokrývají všechny základní oblasti lidského života. Tato pravidla chování Božího lidu obdržel vyvolený národ na hoře Sinaj³ od Hospodina při cestě z egyptského otroctví do zaslíbené země (Ex 20). Když se používá výraz Desatero Božích přikázání, zdůrazňuje se tím, že nejvyšší autoritou je sám Bůh. Podle vyprávění Bible Hospodin sám napsal svým prstem tato přikázání na kamenné desky (Ex 31,18), na rozdíl od jiných etických norem, které napsal Mojžíš, vůdce izraelského národa. A proto svým významem stojí nad jinými zákony a předpisy v Písmu. Jsou to Boží přikázání, protože je napsal sám Bůh. Už samotný biblický text mimořádně podtrhuje význam a autoritu Desatera.⁴

Některým autorům se zdá pohoršlivé mluvit o „autorství Boha“, když se hovoří o textu Desatera. Když se však zamyslíme nad dobou a situací Izraele po usazení v zaslíbené zemi, je dobré si uvědomit, že Izrael byl obklopen samými pohanskými kmeny, které uctívaly mnoho

---

¹ Lidé běžně používají výraz Desatero moderního člověka apod.

² Viz ČEP, pozn. k Ex 20,1.

³ Hora Sinaj je v křesťanské tradici od 4. stol. po Kr. ztotožňována s Džebel Musa (Horou Mojžíšovou) přes 2 200 m vysokým vrcholem horského masívu na jihu Sinajského poloostrova.

⁴ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* (online). Jihlava. 2007, (cit. 10. října 2010), s. 12. Dostupné na internetu: <http://www.svjakub.cz/data/foto/downloads/desatero.pdf>.

bohů a bůžků a provozovaly magii, jak popisuje Kniha moudrosti: „...protože páchali to nejhorší, prováděli čary a bezbožné orgie. Nelítostně vraždili děti, pojídali lidské maso i vnitřnosti a krev při hodech v kruhu zasvěcenců“ (Mdr 12,4-5). Z těchto důvodů je velmi těžké vysvětlit, jak by v tomto pohanském prostředí izraelský národ získal a udržel si víru v jediného Boha bez určitého nadpřirozeného zásahu a přijetí pravidel, která národ Izrael odlišovala od ostatních národů. Tento zásah byl tak mocný, že vyvolený lid poznamenal po všechny generace až do dnešních dní.⁵

Pro Izrael jsou Desatero přikázání především slova smlouvy, kterou lid dobrovolně uzavřel s Hospodinem (Ex 34,27). Bůh Hospodin nebyl zobrazován ani zpodobňován ani nebyl vázán na určité místo jako pohanští bůžci. Byl to Bůh živý, který byl ve stálém úzkém vztahu se svým lidem, blízký k jejich osudu v kterékoliv situaci a kdekoliv. V životě izraelského společenství hrála tato smlouva hlavní, ba přímo stěžejní roli. Nevíme o žádném jiném národu té doby, který by měl svůj život tak bezvýhradně založený na slavnostní smlouvě s jediným Bohem.⁶ Dnes si někdy klademe otázku, pro koho jsou tato přikázání závazná a jak dalece je máme dodržovat. Člověk, jehož Bohem je Hospodin tato slova zachovává. Čím více však člověk ze svého podvědomí Boha vytlačuje a vzdaluje se mu, tím méně jeho slova dodržuje.

Podle knihy Exodus bylo „deset slov Božích“ vytesáno do dvou kamenných desek (Ex 32,15-16; Dt 10,1-4) a uloženo do truhly smlouvy (Žd 9,4), kterou Mojžíš zvláště pro tento účel zřídil. Podle vypravování 1. Knihy královské nechal král Šalomoun v Jeruzalémě vystavět Hospodinu nádherný chrám a truhla smlouvy do něho byla slavnostně přenesena. Uložili ji do svatostánku, pod křídla cherubů (1Kr 8,1-9). Tam zůstalo „deset slov“ až do doby proroka Jeremjáše (přelom VII.-VI. stol. př. Kr.). V této době byl Jeruzalém dobyt a vypleněn pohanskými vojsky babylonského krále Nabuchodonozora. Vypleněn byl také jeruzalémský chrám s truhlou smlouvy (Jr 27,19-20).

Desatero je výlučné právě tím, že obsahuje dva znaky, které jsou pro izraelské náboženství zvláště typické. Je to příkaz uctívání jediného Boha Hospodina (Ex 20,3) a zákaz zobrazování a zpodobování Boha (Ex 20,4). Zvláště tyto dva požadavky charakterizovaly židovské náboženství a odlišovaly je od okolních pohanských národů. Pohané si své bohy

---

⁵ BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*. Praha: Kalich, 1991. s. 266.

⁶ Tamtéž, s. 266.

a bůžky vyráběli, nejčastěji jako obrazy a sochy. Takto si je dovedli představit a mimo to, že je uctívali a klaněli se jim, mohli si s nimi dělat, co se jim zalíbilo. Toto Hospodin vyvolenému lidu zakázal. I když se někteří Izraelité svému Bohu mnohokrát ve svých dějinách zpronevěřili tím, že chodili za pohanskými bohy a klaněli se jim, zákaz zobrazování Hospodina nikdy neporušili. Nikdy se žádný takový obraz nenašel.⁷

Do dvou kamenných desek byl vepsán obsah celé smlouvy. Hospodin, jediný Bůh, Stvořitel nebe, země a všeho co je na ní, uzavírá smlouvu s malinkým národem Izraelem, který si vyvolil. Nejprve ho vysvobodil z těžkého otroctví v Egyptě, kde byl určen k vyhlazení,⁸ teď mu dává svobodu a aby neupadl do ještě většího otroctví hříchu, diktuje mu, jak má žít. Současně mu slibuje, že když bude tuto smlouvu zachovávat, nikdy ho neopustí (Ex 20,6). V Egyptě Izraelité otročili cizím bohům, nyní obdrželi zákon vlastní od svého Boha, který jim dal svobodu. V okamžiku rituální oslavy spojení Boha a jeho lidu na vrcholu hory Sinaj se stává Bůh Bohem Izraele a Izrael se stává lidem Hospodinovým.⁹

Na počtu deseti přikázání (Dt 4,13) se všichni se shodují, ale v jejich rozdělení jsou odlišnosti. Katolická a luterská tradice spojuje verše 1-6 jako jedno přikázání a verš 17 rozděluje na dvě. Naproti tomu reformovaná, anglikánská a pravoslavná tradice rozděluje prvních šest veršů na přikázání dvě a poslední verš chápe jako přikázání jedno, jak to také více odpovídá hebrejskému textu. Katolická tradice se drží rozdělení podle sv. Augustina ze 4. století, který řekl, že Bůh napsal na desky zákona to, co lidé nedokázali číst ve svých srdcích.¹⁰

Jako ucelený text ve své podobě je Desatero jedinečné. V lidských dějinách bychom našli velmi mnoho spisů, které svědčí o významu Desatera pro židovskou a křesťanskou tradici. Velký počet předních myslitelů a autorů je vykládalo a objasňovalo. Od prvních dob až dodnes se

---

⁷ RENDTORFF, R. Hebrejská bible a dějiny. Praha: Vyšehrad, 1996. s. 38-39.

⁸ Viz faraónův příkaz zabít narozené židovské chlapce (Ex 1,16).

⁹ KLINE, M. G. Desatero přikázání. In DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Praha: Návrat domů, 2009. s. 159-160.

¹⁰ *Pentateuch*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. s. 218.

používalo v liturgii a katechezi, ale především po celá staletí formovalo a ovlivňovalo život lidí, jejich morálku a etiku.¹¹

---

¹¹ PRUDKÝ, M. O Dekalogu včera a dnes. *Dialog Evropa XXI*. 2008, roč. 18, č. 3-4, s. 11.

2 PŘIKÁZÁNÍ VE VZTAHU ČLOVĚKA K BOHU

Bible říká, že když první lidé ztratili svou neposlušností vztah s Bohem, harmonie mezi Stvořitelem a stvořením se narušila (Gn 3,6). Zlo, násilí a hřích opanoval srdce člověka a ten jakoby už nebyl schopen vidět Boží přítomnost ve svém životě a ve světě, který ho obklopoval (Gn 3,17-19). Dál svým jednáním, kterým poškozoval především sám sebe, deformoval Boží řád a sám se nedokázal z této situace vymanit (Gn 6,5). Bůh viděl stav, v jakém se člověk nachází a chtěl mu pomoci, chtěl ho zachránit (Ex 3,7-9). Udělal to způsobem, který je hoden Boha. Neodstranil zlo ze světa, aby nevezal člověku možnost se svobodně rozhodnout a tím v něm zničil důstojnost Božího obrazu, ale podá mu pomocnou ruku. Zjeví člověku srozumitelný Boží zákon, který mu může dát jistotu pravdy, pevný bod, kterého se může přidržet, aniž by se bál, že se může splést (Ex 20,1-17).¹²

V prvních třech přikázáních Bůh vymezuje člověku prostor a dává mu poznat, že existuje někdo mocnější a větší, než je on sám a že tuto skutečnost má respektovat. Člověk zde objevuje pravdu o sobě samém, že totiž není bohem, ale člověkem. Už po přijetí této pravdy si uspořádává v sobě vztahy a harmonizuje hodnoty. V prvním přikázání nalézáme kořen a motivaci k naplňování ostatních. Lidsky zralý člověk poznává v Božím zákoně dar Boží lásky a starostlivosti a nachází v něm cestu k pravdivému životu.¹³

2.1 PRVNÍ PŘIKÁZÁNÍ

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. Nebudeš mít jiného boha mimo mne. Nezobrazíš si Boha zpodoběním něčeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, Bůh žárlivě milující. Stáhám vinu otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteří mě nenávidí, ale prokazují milosrdenství tisícům pokolení těch, kteří mě milují a má přikázání zachovávají“ (Ex 20, 2-6)

---

¹² ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 13.

¹³ Tamtéž, s. 13-14.

2.1.1 Výklad textu

Úvodní slova ojedinělým způsobem vyzdvihují moc a svrchovanost Hospodina, Boha Izraele a současně ukazují na velikou lásku a přízeň k lidu, který si vybral mezi všemi národy na zemi. Slovy „*Já jsem*“ Bůh dokazuje svoji existenci a představuje se jménem „*Hospodin*“. Ve vztahu k Izraeli se prohlašuje jako jeho Bůh. Určitě je Bohem také jiných, ale tomuto lidu se rozhodl zvláštním způsobem odhalit, ukázat, zjevit svoje jméno a navázat s ním důvěrný vztah. Je to jeho iniciativa, vyvolený lid na tom nemá žádnou zásluhu.¹⁴

Důkazem toho, že si Izrael vyvolil už dávno před tím, než mu zjevil své jméno je to, že ho zcela zvláštním způsobem „*vyvedl z egyptské země*“, když je faraón nechtěl propustit. Tento Hospodinův čin je hlavní a rozhodující v životě národa, který Izrael oslavuje a bude oslavovat po všechny věky. V Egyptě pobýval Izrael jako národ druhé kategorie a hrůza, kterou prožíval by se dala shrnout do dvou slov „*dům otroctví*“. V Egyptě bylo s nimi nakládáno jako s otroky (Ex 1,11-16). Po propuštění z Egypta se národu, který se sjednotil, otevřela možnost svobodného života. Z otroků se stali svobodní lidé a „*ze synů, určených k vyhlazení, synové zaslíbení*“. Hospodin je zachránil pro sebe, protože měl s nimi svůj plán.¹⁵

Je to zvěst o veliké lásce Boží. Ukazuje Boha jako milujícího, pečujícího Otce, jako toho, který zachraňuje. V tomto smyslu už na nás Desatero nepůsobí jako chladný zákoník, ale nabízí nám a ukazuje správnou cestu života.

„*Nebudeš mít jiného boha mimo mne*“, Hospodin požaduje, aby byl uctíván jako jediný Bůh (Dt 6,4). V této době a prostředí, ve kterém bylo samozřejmostí uctívání mnoha bohů a bůžků to pro Izraelity bylo docela těžké přikázání. Hospodin důrazně žádá, aby v jeho přítomnosti nebo blízkosti, vedle něho, mimo něj, pod ním a nad ním, prostě nikde, nebyl uctíván Božím lidem žádný jiný bůh.¹⁶

„*Nezobrazíš si Boha*“, Bůh současně zakazuje jakékoliv svoje zobrazování. Kniha Pentateuch komentuje zákaz zpodobování Boha takto: „*Přikázání zakazuje především jakkoli*

---

¹⁴ BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 267.

¹⁵ Tamtéž, s. 267.

¹⁶ Tamtéž, s. 267-268.

zobrazovat jediného Boha; jelikož každé takové zobrazení bylo považováno za modlu, chápal se tento zákaz jako zákaz modloslužby. Výraz „modla“ označuje dřevěnou, kamennou nebo kovovou sochu, která sloužila jako kultický předmět. Termín „podoba“ znamená obecně „vnější podobu“ nějakého objektu. Hospodin se naprosto vymyká jakémukoli sevření do předmětu vytvořeného lidskýma rukama, a tedy manipulaci ze strany člověka, která byla obvyklá u pohanských model.¹⁷

To znamená, že zakazuje pověru a uctívání pohanských model. Písmo neustále varuje člověka od uctívání model, které jsou „stříbro a zlato, dílo lidských rukou“; které „mají ústa, ale nemluví, mají oči, ale nevidí“. Tyto bezvýznamné modly dělají člověka bezvýznamným. „Jim jsou podobni ti, kdo je zhotovují, každý, kdo v ně doufá“ (Ž 115,4-5.8). Naopak Bůh, který dává život a je Pánem nad světem je „živý Bůh“ (Joz 3,10).¹⁸

Můžeme se ptát, proč Bůh tak přísně a pod trestem vyžaduje zákaz jakéhokoliv zobrazení Boha lidskou rukou. V knize Deuteronomium máme vysvětlení: „V den, kdy k vám Hospodin mluvil na Chorébu¹⁹ zprostředku ohně, jste neviděli žádnou podobu; velice se tedy střežte, abyste se nezvrhli a neudělali si tesanou sochu“ (Dt 4,15-16). Lidé neviděli žádnou podobu, protože Bůh jednoduše žádnou hmotnou podobu nemá. Proto se nesmí zpodobňovat. I když i ve Starém zákoně Bůh nařídil nebo dovolil udělat obrazy: měděný had na poušti (Nu 21,4-9), archa smlouvy a cherubové nad ní (Ex 25,10-22), byly to však pro lid jenom pouhé symboly.²⁰

Bůh velmi přísně vyžaduje dodržování tohoto příkazu, protože je v něm obsažen zásadní postoj lidu ve vztahu k Hospodinu. Tímto zákazem se Izrael odděluje od pohanských národů a je to jeden z charakteristických prvků vyvoleného lidu, že nezobrazuje Boha. Za porušení příkazu je vyhlášen tvrdý trest. Jestliže v jiných případech Hospodin netrestá syny za otce (Dt 24,16), v tomto případě výslovně říká: „*Stíhám vinu otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení.*“ Třetí a čtvrté pokolení je počet generací, které mohly žít v jednom domě. Tito všichni mohou být

---

¹⁷ *Pentateuch*, s. 219.

¹⁸ *Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995. s. 523.

¹⁹ V Bibli je hora Sinaj také nazývána jako „hora Choréb“, nebo jako „Boží hora“ (1Kr 19,8).

²⁰ *Katechismus katolické církve*, s. 527.

poskvrnění vinou svého otce. Avšak konečný příslib milosrdenství tisícům pokolení, kteří toto přikázání zachovají je neomezený a svědčí o Boží lásce a dobrotě.²¹

2.1.2 Teologické poselství

Z úvodních slov Desatera můžeme vyčíst poselství o víře, naději a lásce. O víře v Boha, který se nám přibližuje jako bytost stálá, neměnná, která zůstává stále stejná, věrná a dokonale spravedlivá. Bez obav můžeme přijímat jeho slova, věřit mu a v důvěře se na něho naprosto spolehnout. On je všemohoucí, milosrdný, stojící na naší straně, připravený vždy konat dobro. Kdo by do něho nekládal své naděje? Svoje poselství lásky začíná Bůh slovy: „Já jsem Hospodin“ (Ex 20,2).²²

Mravní život člověka má počátek ve víře v Boha, který nám přeje dobro. Pro náš život je důležité uvěřit, že Bůh nás miluje, že nám přeje dobro a chce nás uchránit od zla. Víra v jediného Boha nám pomáhá překonávat náklonnost ke hříchu a slabost v pokušení. Pomáhá nám žít dobrý život. Bůh v prvním přikázání zjevuje svoji existenci a vyzývá nás, abychom mu věřili.

Když mluvíme o modloslužbě, nemyslíme tím jenom nepravé pohanské kultury. I na dnešního člověka neustále dotírají takováto pokušení. Modloslužba je zbožšťování všeho, co není Bůh. Může to být nějaký významný člověk, který se stane naším idolem, nebo spoléháme na různé talismany a magii, nebo na démony např. u satanismu. Může to být moc, rozkoš, rasa, stát, peníze a jiné věci. Člověk si musí stále uvědomovat, co je pro něho v životě nejdůležitější a co má na prvním místě.²³

2.1.3 Aktualizace pro dnešek

Autoři H. G. Pöhlmann a M. Stern se ve své knize v souvislosti s prvním přikázáním ptají: „Co je to za světlo, které prosvětluje všechna přikázání a dává jim jas?“ A odpovídají: „Milost a láska, kterou nám tu Bůh přislíbuj předtím, než od nás něco žádá.“

---

²¹ BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 269-270.

²² *Katechismus katolické církve*, s. 517.

²³ Tamtéž, s. 523.

Ve slovech: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh“ (Ex 20,2), zaznívá hlavní motiv, který prolíná všechna další přikázání. Bůh nám zde zjevuje svoji existenci. To je ten důvod, pro který stojí za to všechna další přikázání žít. Bez prvního přikázání by desítka nedržela pohromadě, rozpadla by se a rozkouskovala. První přikázání je světlem, které svou září osvětluje všechna další přikázání a dává jim smysl. Pokud Bohu dovolíme, aby se stal naším Pánem a aby v nás jednal, osvobodí nás od veškeré falše, ctižádosti a nesmyslné činnosti.²⁴

Jedním z hlavních úkonů, jak můžeme uctívat Boha jako svého Pána je klanění. Katechismus katolické církve o klanění říká: „Klanění je hlavní úkon ctnosti zbožnosti. Klanět se Bohu znamená uznat ho jako Boha, jako Stvořitele a Spasitele, Pána všeho, co existuje, jako nekonečnou a milosrdnou Lásku. Klanět se Bohu znamená v úctě a naprosté podřízenosti uznat nicotnost tvora, který existuje pouze skrze Boha. Klanět se jedinému Bohu osvobozuje člověka od sebelásky, od otroctví hříchu a modloslužby světa.“²⁵

Když se zadíváme kolem sebe vidíme, že ne mnoho lidí se klaní jedinému Bohu proti naprosté většině, které je Bůh lhostejný. O naši pozornost se dnes uchází velmi mnoho novodobých bohů a bůžků. Stačí si zapnout televizi a vidíme, že se to jimi na světě jen hemží. Jsou to bohové úspěchu, popularity, slávy a moci, tělesné krásy a sportu, komfortu, módy, peněz, majetku, zdraví. Ze všech stran na nás útočí a zdá se, že jejich moc je bezmezná. Ne, že by to byly věci samy o sobě špatné. Mohou nám být prospěšné a užitečné. Problém však spočívá v tom, že jim dovolujeme, aby nás ovládaly. Místo aby ony sloužily nám, sloužíme my jim. Věnujeme jim příliš mnoho času a pozornosti, takže nás nakonec zotročují. V honbě za věcmi a slávou ochuzujeme a zanedbáváme svůj vnitřní svět, vztahy s bližními a nakonec i vztah s Bohem. První přikázání nás důrazně upozorňuje, abychom si správně srovnali životní hodnoty.²⁶

Člověk, jehož Bohem je Hospodin nemá jiné bohy. Je to člověk svobodný, který dá to První na první místo v životě a ostatním věcem přiřadí takovou hodnotu, jakou to všechno doopravdy má. Všechno vidí přes Hospodina v tom správném světle. Odbožštění věcí, majetku, vzdělání, zdraví, dokonce i vztahů nám dává perspektivu, že je budeme správně užívat ku

---

²⁴ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*. Praha: Vyšehrad, 2006. s. 29-30.

²⁵ *Katechismus katolické církve*, s. 519.

²⁶ JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*. Praha: Maranatha, 2004. s. II-3.

prospěchu svému i našich bližních. Ve svém jediném Bohu budeme mít velkou životní kotvu, sílu a naději. V mládí se člověk spoléhá víc na sebe a na svoje schopnosti, ale s přibývajícím věkem více důvěřuje Bohu. A na konci naší cesty zůstane Bůh naší jedinou jistotou, která nám zůstane, když všechno ostatní se polehoučku ztratí. Potom ve zpětném pohledu rozpoznáme, že On nás vede a že nás vedl vždycky. A Boží vedení není rozhodně omezení pravé lidské svobody, ale jistotou, která nás nese.²⁷

Jak tedy máme žít podle prvního přikázání? Jedná se především o to, abychom se před Bohem neschovávali, ale naopak, abychom ho hledali. Přemýšleli o něm, ve svém životě s ním počítali a nežili jako praktičtí pohané. Abychom ve všech situacích a událostech našeho života hledali Boží otcovskou ruku, spolehli se na jeho ochranu a našli v něm smysl a cíl svého života. Abychom Bohu uměli poděkovat za všechno dobré, protože v důvěrné, láskyplné a děkované modlitbě je největší naplnění prvního přikázání.²⁸

Zákaz zobrazování Boha člověka ve vztahu k němu osvobozuje a Bohu chrání jeho nedostupnou „transcendenci“. Obrazem by byl Bůh určen a definován. Tím, že Boha nesmíme zobrazovat, se s ním můžeme setkat pouze na rovině duchovní, nehmotné, protože On je neviditelný, neuchopitelný, nedostupný a zůstává velkým tajemstvím – jinak by přestal být Bohem. Tento Bůh je Bohem skrytým, Bohem bez obrazu, není věc, není předmět, ale je osoba. Zjevuje se skrze slovo a jako slovo nemůže být nijak a v ničem uzavřen a spoután. To je velké poselství, které malý národ Izrael přinesl světu.²⁹

Co se týká křesťanského uctívání obrazů a soch Katechismus katolické církve uvádí toto: „Křesťanské uctívání obrazů neodporuje prvnímu přikázání, které zakazuje modly. Vždyť úcta prokazovaná obrazu patří tomu, koho obraz představuje, a kdo uctívá obraz, uctívá v něm osobu, která je na něm namalovaná. Čest vzdávaná posvátným obrazům je zbožná úcta, a nikoliv klanění, které přísluší jen Bohu.“³⁰

---

²⁷ NOHAVICA, J. *Desatero*. Brno: Trans world radio, 1997. s. 8.

²⁸ SIMAJCHL, L. *Desatero Božích přikázání-pravidla dobrého člověčenství*. Brno: Canto, 1988. s. 8.

²⁹ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 53.

³⁰ *Katechismus katolické církve*, s. 527.

Zákaz obrazů nám současně zakazuje, abychom si dělali obraz nejen o Bohu, ale i o svých bližních. Byl-li člověk stvořen podle obrazu Božího (Gn 1,27), nesmíme si my ho tvořit podle obrazu svého. Máme snahu vytvářet si svůj obraz nejen o Bohu, ale i o lidech. Druhého už pořádně nevnímáme, protože o něm máme v hlavě pevný obraz - představu, které musí odpovídat. Buď je to milovaný nebo nemilovaný člověk. Takové obrazy uzavírají lidem cestu k sobě navzájem a ničí vzájemné mezilidské vztahy. Těmito obrazy se omezuje svoboda a deformuje se konkrétní lidství člověka. První přikázání tedy chrání Boha a člověka před panovačným „vytvářením obrazů“. Chrání svobodu Boha a našich bližních před takovým jednáním.³¹

2.2 DRUHÉ PŘIKÁZÁNÍ

„Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval“ (Ex 20,7)

2.2.1 Výklad textu

„Nezneužiješ jména Hospodina.“ Bible vnímala jméno jako klíč k osobnosti, jak božské, tak i lidské. Kdo znal jméno, měl důvěrný přístup k jeho nositeli, protože mu dávalo možnost se ho dovolat, nebo také přivolat. Hospodin nám dal tuto informaci, prozradil nám svoje jméno. Veřejně je zjevil (Ex 3,14; 20,2) a tím dal člověku možnost důvěrného přístupu k němu. Můžeme k němu volat a on nás chce slyšet. Dal nám k dispozici svoje jméno, abychom se na něho obraceli a dovolávali se ho. Je to velká důvěra, kterou nám Bůh projevil, ale na člověku je, aby tuto důvěru nezneužíval. Zneužit Hospodinovo jméno může člověk tím, že je bude nehodně používat, na jeho jméno křivě přísahat, lehkovážně vyslovovat, nebo bude na něm sobecky vymáhat splnění svých přání, aniž by ho vyznával, nebo oslavoval. (Ž 105,1).³²

Ve velmi raném stádiu tradice bylo přikázání interpretováno hlavně v užším významu přísahat falešně (Lv 19,12). Je to konkrétní zneužití jména JHWH, kdy má jeho zmínka potvrdit falešnou přísahu, která chce uvalit zlo na druhého člověka. Je pravděpodobné, že do tohoto

---

³¹ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 61.

³² BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 270.

příkázání bylo zahrnuto i zneužití jména Hospodinova k magickým účelům. Můžeme to vysvětlit tak, že použití Božího jména JHWH mělo od počátku ve víře Izraele důležité místo. Na jedné straně se mohlo vzývat jméno (Gn 4,26), mluvit ve jménu a prorokovat ve jménu (Dt 18,19; Jr 11,21), žehnat jméno (Ž 72,19), chválit jméno (Ž 69,31), doufat ve jméno (Iz 50,10), utíkat se ke jménu (Sf 3,12) atd. Na druhé straně zůstává zneužití jména trvalou hrozbou. Bylo zakázáno rouhat se jménu (Lv 24,16), znesvětit jméno (Lv 20,3), zlořečit ve jménu (2Kr 2,24), poskvřit jméno (Ez 43,8), zneužít jméno (Př 30,9), přísahat falešně ve jménu (Lv 19,12).

Naopak slovy „*nést Hospodinovo jméno*“ znamená být Bohem pojmenován a tím označen. Člověk nebo lid může být poznamenán například smlouvou nebo křtem, a tak nese na sobě znamení, že patří Bohu. Hospodinův lid, který nese jeho jméno, patří Hospodinu. Má na sobě cosi Hospodinovo. Slovy „*nést Hospodinovo jméno*“ je vyjádřeno, že člověk nebo lid, který patří Bohu, je Bohem pojmenován na znamení své proměny.³³

„*Hospodin nenechá bez trestu*“, přestoupením tohoto příkázání uvaluje člověk na sebe trest, kterého jej Hospodin nezproští. Zklamal Boží důvěru, opovážlivě jí pohrdl a tím překročil určitou mez. Přestoupení tohoto příkazu Hospodin trestá. Ale můžeme říct, že se člověk trestá sám za svoji nedbalost, vychytralost nebo primitivnost. Trestem může být prázdnota, úzkost a beznaděj, kterou takový člověk prožívá.

2.2.2 Teologické poselství

Pohané měli ve zvyku pojmenovávat své bůžky, ale izraelský Bůh si dává jméno sám. Zpočátku se nazývá jenom jako Bůh Abrahámův, Bůh Izákův, Bůh Jakubův a nikdo se ho neodvažuje pojmenovat. Až při setkání s Mojžíšem v Ex 3,14 Bůh odhaluje své jméno jako JHWH, což znamená „*JSEM, KTERÝ JSEM*“. Bůh zjevuje svou podstatu a svrchovanost slovem „*JSEM*“, prostě existuji. Izraeli se zapovídá manipulovat s Božím jménem tím, že by si chtěli na Bohu něco vynucovat, nebo že by ho chtěli ovládat. Zakazuje se mu jednat s Bohem falešně, například používat jeho jméno k podvodu, nebo nespravedlnosti. Bohu, který je nejvyšší svatý máme vzdávat poctu a chválu.³⁴

---

³³ BENEŠ, J. *Desítka. Desatero aneb deset slov o Bohu a člověku*. Praha: Návrat domů, 2008. s. 119-120.

³⁴ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 21.

Význam Božího jména popisuje Katechismus katolické církve takto: „Mezi slovy zjevení má jedno zvláštní význam, je to slovo zjevující Boží jméno. Bůh je svěruje těm, kdo v něho věří. Zjevuje se jim ve svém osobním tajemství. Dar jména náleží do řádu důvěrnosti a intimity. „Jméno Pána je svaté.“ Proto je člověk nesmí zneužívat. Má je uchovávat v paměti v tichém klanění plném lásky. Nezařadí je mezi svá slova, pokud by jim nechtěl chválit, velebit a oslavovat. Úcta k Božímu jménu vyjadřuje uctivý postoj, jaký se sluší mít k tajemství samého Boha a k celé posvátné skutečnosti, kterou vyvolává. Smysl pro posvátno je součástí ctnosti zbožnosti.“³⁵

2.2.3 Aktualizace pro dnešek

Vyvolený národ měl Boží jméno v nesmírné úctě. Při jeho vyslovení lidé skláněli hluboce své hlavy a později jiným jménem označovali Boha, aby nemuseli jeho vlastní jméno vyslovit. Nakonec při bohoslužbách zůstávali v tichu, když jejich ústa měla vyslovit jméno Hospodinovo a jenom hudba zaznívala k oslavě Stvořitele nebes i země. Vypravovalo se o Izáku Newtonovi, slavném učenci, že kdykoliv vyslovil Boží jméno, smekl klobouk. Co by se tak asi vypravovalo o nás, kdyby nás někdo nestranně pozoroval a posuzoval náš život a naši řeč po této stránce? Nejen, že častokrát vyslovujeme jméno Boží nadarmo, ale máme ve zvyku v návalech zlosti a hněvu zneužívat Božího jména ke klení, k nadávkám a neuctivému vyslovování.³⁶

Problém lehkovážného vyslovování Božího jména se vyskytuje převážně v oblastech, kde se předávala pouze tradice, ale nepředal se její obsah. Lidé tak mají ještě Boha v podvědomí, třeba jsou i pokřtění, ale neví o něm prakticky nic. Je to nevzdělanost ve víře. Možná je to také tím, že máme za sebou několik desetiletí totalitního režimu, který vzdělávání ve víře nedovoloval. Dnes už máme svobodu a vydávají se náboženské knihy, ale zájem o vzdělávání se ve víře není moc velký. Dostali jsme se zase do pokušení konzumního života, který tomu duchovnímu moc nepřeje.

Velmi rozšířeným způsobem zneužívání Božího jména je také rouhání. Spočívá v tom, že člověk vnitřně nebo veřejně pronáší nenávistná, vyčítavá a vyzývavá slova proti Bohu, že o něm

---

³⁵ *Katechismus katolické církve*, s. 529.

³⁶ BENEŠ, J. *Desatero Božích přikázání v našem životě*. Praha: Česká katolická charita, 1957. s. 14.

špatně a bez úcty mluví. Kletby, které obsahují Boží jméno, ale jsou bez úmyslu rouhat se, jsou pouze nedostatkem úcty k Bohu. Za rouhání se považují také slova proti svatým a posvátným věcem a neuctivé zacházení s nimi. Velkým rouháním je ve jménu Boha používat zločinecké metody, zotročovat národy, mučit a popravovat. Takovéto zneužívání Božího jména vede k odmítání náboženství a víry v Boha. Druhé přikázání zakazuje také užívání Božího jména k magickým účelům.³⁷

Další podobou zneužívání Božího jména je lehkomyšlné slibování, nedodržení slibu a křivá přísaha. Nemáme dělat slavnostní sliby. Pokud jsme věrohodní a pravdiví, pak to stačí. Všelijaké to ujišťování: „Na mou čest! Čestné slovo!“ o nás vypovídají, že zpravidla lžeme a víme, že nás lidé pokládají za lháře, a tak všechny přesvědčujeme, aby nám alespoň tentokrát uvěřili.³⁸

Zneužití Božího jména je také to, když někdo příliš rychle svou vůli vydává za vůli Boží. Každý člověk má v sobě jakýsi sklon k poroučivosti. Nejlépe se cítíme, když si o všem můžeme rozhodovat sami. Nejen králové a vladaři vyhlášovali své války a zákony ve jménu Božím, ale i dnešní panovační lidé svou poroučivost rádi zdůvodňují vůlí Boží. Ta se ovšem vždycky shoduje s tím, co chtějí oni. Kolikrát v minulosti už bylo Boží jméno zneužito k sobeckým, někdy přímo k zvráceným a zlým cílům, například k násilí a válkám ve jménu Boha.³⁹

Největším zneužitím Božího jména by však bylo, kdybychom Boha milovali jen proto, abychom od něj něco dostali. Těžko můžeme nazvat láskou to, kdybychom si na něho vzpomněli jenom tehdy, když něco potřebujeme a chodili za ním jako do supermarketu. Věřící člověk má milovat Boha pro něho samotného a ne proto, aby s ním obchodoval.

Druhé přikázání nás vede nejen k tomu, abychom Boží jméno správně užívali, ale také abychom Boha nezamlčovali, jak je to běžné v naší společnosti, ve které se taktně mlčí o tom nejdůležitějším. Máme o něm mluvit a přiznávat se k němu. Během nacismu mnozí lidé vědomě

---

³⁷ *Katechismus katolické církve*, s. 530.

³⁸ SIMAJCHL, L. *Desatero Božích přikázání-pravidla dobrého člověčenství*, s. 13-14.

³⁹ Tamtéž, s. 14.

riskovali své životy, když se zdravili „Pozdrav Bůh“, namísto tehdy předepsaného „Heil Hitler“. Chtěli tím vyjádřit odpor vůči tomuto kultu, který očekával veškerý úspěch od jednoho člověka.⁴⁰

Jestli se člověk rouhá nebo modlí, to konečně ani v nejmenším nemění nic na vznešenosti Boží. Když někdo kleje, Boží čest proto nebude menší, zrovna tak jako modlitbou nezvýšíme jeho majestát. Ale zranitelný smrtelný člověk ztrácí klením a získává modlitbou. Bůh zůstane Bohem, i když ho primitivní člověk tupí, zrovna tak, jako slunce nerušeně září, i když proti němu hodíš blátem nebo špínou. Slunce září klidně dál, ale bláto a špína padá na tebe.⁴¹

Toto přikázání chce chránit svatost Božího jména. Boží jméno není tuctovým zbožím, ale něčím vzácným, je hlubokým tajemstvím a není banální samozřejmostí, jíž se často stává. Naše víra se projevuje také v tom, jak vyslovujeme Boží jméno.

2.3 TŘETÍ PŘIKÁZÁNÍ

„Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočnutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách. V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý“ (Ex 20,8-11)

2.3.1 Výklad textu

„Pamatuj“, tento absolutní infinitiv zde působí jako silný imperativ, kterým se přikazuje světit tento den. Třetí přikázání, které se týká dodržování dne odpočinku, zaujímá v Desateru zvláštní místo. Text Písma uvádí, že den odpočinku je přímo darem od Hospodina (Ex 16,29).

Stanovený „den odpočinku“ osvobozuje člověka od otroctví práce (Dt 5,15). Člověk má pracovat. Práce není kletbou ani trestem Božím, nemá se však stát ani smyslem života. Je prostředkem obživy, oslavování Boha a služby bližnímu. Z pohledu zprávy o stvoření je práce

---

⁴⁰ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 74.

⁴¹ TÓTH, T. *Desatero Božích přikázání*. Díl I. Přerov: Knihkupectví společenských podniků, 1936. s. 105.

pro člověka velkým privilegiem. Bůh dal člověku takovou výsadu, že mu dovoluje spolupracovat na svém stvořitelském díle a vlastně ho dotvářet. Aby se práce nestala otročinou, je nutné umět ji přerušit. Toto přikázání silně ovlivnilo sociální prostředí izraelského národa a postupem doby celého světa. Bůh nám připomíná, že nejsme stroje, jsme lidé a máme svoje limity. Takto jsme byli stvořeni a musíme to respektovat. Na koho se přerušeni práce vztahuje? Na všechny. Týká se nejen vládnoucích vrstev, ale všech lidí svobodných, otroků i bezdomovců. Týká se dokonce i zvířat, která ve všední dny člověku slouží.⁴²

Den odpočinku znamenal důležitý mezník v životě víry vyvoleného národa. Tento den neměl lid jen odpočívat, ale tento den mu měl „*být svatý*“ - oddělený pro Boha. Lid přerušoval práci, aby mohl volný čas věnovat Hospodinu. Nebyla to pouze účast na obřadech, ale tento vztah s Bohem ovlivňoval celý jejich život. Pravověrný Izraelita si v den odpočinku opakoval Zákon, aby v něm hledal správnou cestu života, volal k Hospodinu, přemýšlel o jeho činech, zpíval písně chvály a radoval se z Božího milosrdenství. Dnem odpočinku se čas rozdělil na týdny a dostal tak řád, který připomínal Boží řád. Svěcením dne odpočinku prožíval Izraelec účast na Božím díle.⁴³

„*Všesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi...a sedmého dne odpočinul.*“ Tato fráze poukazuje na střídání odpočinku a práce, jak je zapsáno ve stvoření (Gn 1,1-2,4a) a poskytuje příčinu pro svěcení dne odpočinku. Ta je založena na posvátnosti dne odpočinku, která je dána stvořitelským Božím plánem. Přikázání o dni odpočinku není dáno poprvé na Sinaji (Ex 16,22-27). Izrael je zde pouze napomínán, aby pamatoval na to, co bylo dáno od počátku.

V knize Exodus 31,12-17 je velký důraz kladen na „*den odpočinku*“ jako na znamení smlouvy. Izraeli je v tomto textu třikrát nařízeno zachovávat den odpočinku a pro toho, kdo ho nebude zachovávat, je stanoven trest smrti. Opět se objevuje téma posvěcení, ale s tím rozdílem, že je to sám Hospodin, kdo posvěcuje Izraele. Den odpočinku jako znamení je připomínka věčného vztahu Boha k Izraeli, který byl posledním záměrem stvoření (Ex 31,13).

---

⁴² BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 271.

⁴³ Tamtéž, s. 271.

2.3.2 Teologické poselství

Bůh daroval Izraeli den odpočinku, aby ho zachovával na znamení věčné smlouvy. Den odpočinku má patřit Bohu. Je svatý, vyhrazený ke chvále Boha, jeho stvořitelského díla a jeho spásných činů ve prospěch Izraele. Člověk má napodobovat Boží činnost. Jestliže si Bůh sedmého dne „odpočinul“ (Ex 31,17), i člověk má „odpočívat“ a dovolit i druhým, především chudým a pracujícím, aby si mohli oddechnout (Ex 23,12). Den odpočinku přerušuje každodenní práci a umožňuje odpočinek. Je to den protestu proti otroctví práce a kultu peněz.⁴⁴

Dodržováním nečinnosti jeden den v týdnu uznáváme vládu jediného Boha, který co činí, činí dobře. Uznáváme jeho dobro a přijímáme jeho požehnání, kterého se nám dostává prostřednictvím naší nečinnosti. Člověk se osvobozuje tím, že se vzdává své vlastní schopnosti pracovat. Dodržovat den odpočinku je další možnost jak uznat, že každé naše jednání je dobré pouze proto, že v nás jedná Bůh. Tak jako odpočinek Boha dává smysl jeho celotýdennímu stvořitelskému dílu, tak i naše nečinnost dává smysl naší práci. Den odpočinku je tu proto, abychom uznali, že nám čas nepatří a mohli chválit toho, jemuž patří všechno. Přerušením práce můžeme vejít ve spojení s Bohem a setkat se s ním v čase odpočinutí.⁴⁵

Katechismus katolické církve nám připomíná, že den odpočinku má nejenom rovinu duchovní, ale přispívá také k prohloubení života rodinného, kulturního a společenského: „Jako Bůh přestal sedmý den konat veškeré své stvořitelské dílo (Gn 2,2-3) a odpočinul si, tak i život člověka má rytmus práce a odpočinku. Ustanovení dne Páně přispívá k tomu, aby byla všem dána možnost mít také dostatek klidu a volného času k životu rodinnému, kulturnímu, společenskému a náboženskému.“⁴⁶

2.3.3 Aktualizace pro dnešek

Někteří lidé považují neděli za nejnudnější den týdne. Příčinou může být pocitování nedostatku smyslu života. Jestliže je Bůh posledním smyslem našeho života, nebude náš život nudný nikdy. Je-li on největší jistotou našeho života, pokud je ve všem, co nás těší, s čím se

---

⁴⁴ *Katechismus katolické církve*, s. 534.

⁴⁵ CHIOLERIO, M. „Blaze tomu, kdo slyší tato slova“ (Sír 50,28). Praha: Paulínky, 1997. s. 83.

⁴⁶ *Katechismus katolické církve*, s. 537.

setkáváme, pak nemůže být náš život nudný nikdy. Takové potěšující zážitky mohou být docela malé. Dítě, které mi bez důvodu na ulici zamává, klavírní hudba, kterou zaslechnu cestou odněkud z okna, květina kvetoucí bez povšimnutí na okraji cesty. Stačí, když je člověk alespoň trochu vnímavý. Neděle může být právě tím dnem, kdy si můžeme takových maličností všimnout a těšit se z nich. Jako Bůh máme i my si v tento den odpočinout od své tvůrčí práce a radovat se z ní, že byla „velmi dobrá“ (Gn 1,31). Kdo žije tvořivě, nebude se nikdy nudit. Stejně jako Bůh můžeme i my v tento den vydechnout po vykonané práci, natáhnout se a být mu vděční za množství tvořivé práce.⁴⁷

Sobota či neděle je společným svátkem rodiny, proto je důležité, aby nebyla zničena „pohyblivým pracovním týdnem“, během kterého má každý člověk svůj individuální volný den. Je nutné neděli bezpodmínečně zachovat, aby rodina měla v týdnu jeden společný den volna a svátek. Jestliže se práce v neděli, která je doposud výjimkou, stane pravidlem, stane se neděle obyčejným dnem v týdnu jako každý jiný⁴⁸. Už nebude existovat rozčleněný týden se dvěma volnými dny. Největším problémem je požadavek naprostého uvolnění otevírací doby i v neděli. Zatím se daří udržet nedělní prodej pouze ve velkých obchodních centrech, ale kdyby se tento prodej rozšířil i na malé prodejny a provozovny, byla by neděle jako den odpočinku a oddechu zničena. Nepřetržitá ekonomika „celodenně vyrábět a celodenně prodávat“, by znamenala konec dne přemýšlení i společného slavení. Povýšila by práci a kapitál na úroveň božstva a postavila by se proti prvnímu přikázání. Židé i křesťané by měli společně usilovat o zachování dne odpočinku a neměli by dovolit takový pád člověka zpět do otroctví práce.⁴⁹

Den odpočinku byl ustanoven jako Boží varovná červená, na kterou, nechceme-li se zničit, nesmíme projet. Odpočinek chrání práci před „vyprázdněním smyslu práce“. Opravdová práce musí najít svou hranici odpočinku, jinak člověk může upadnout do závislosti na práci - workoholizmu. Kdo si nechce odpočinout, ten se nedovede z dobré práce ani radovat. I kůň může být zapřáhnut jenom tehdy, byl-li nějaký čas vypřáhnutý a mohl si odpočinout.⁵⁰

---

⁴⁷ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 84.

⁴⁸ V Německu proběhl v minulých letech boj o zachování neděle jako svátečního dne. Nyní je neděle jako den pracovního klidu chráněna německou ústavou.

⁴⁹ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 86.

⁵⁰ Tamtéž, s. 87.

V tomto přikázání tedy nejde především o účast na bohoslužbě, ale o dodržování dne odpočinku, o zdržování se práce a díla, o tvůrčí pauzu – ovšem se zřetelem na Boha, Stvořitele nebe a země. I když není přímá řeč o bohoslužbách a návštěvě kostela, tento den byl oddělen jako svatý a proto ho má člověk využít ke svému posvěcení modlitbou a též bohoslužbou. Člověk potřebuje čas a klid, aby obrátil svůj pohled na Boha, aby se oprostil od všedních starostí a povznesl se nad svou práci. Potřebuje klid k modlitbě a k naslouchání slovům Písma. Potřebuje volnou chvíli, aby rozvážil svůj život v přítomnosti Boha. Potřebuje den odpočinku jako svůj denní chléb, aby mohl zůstat člověkem, Božím partnerem na stvořitelském díle a ne se znovu stát uhoněným, ztročeným a nesvobodným.⁵¹

Někdy přemýšlíme o tom, proč se zmenšuje návštěvnost na nedělních bohoslužbách? Může to být také tím, že stále více lidí už nedokáže dodržovat odpočinek a stále více lidí neumí považovat neděli za den ztišení a rozmyšlení. Lidé vyhledávají činnost a zábavu, klid a ticho tohoto dne jakoby jim bylo na obtíž. Když začneme utíkat před tichem a klidem, dříve nebo později budeme utíkat před bohoslužbou a přestaneme se jí zúčastňovat. Nedělní klid není nicnedělání, ale je to duchovní rozjímání a duchovní napětí. A k tomu potřebujeme tělesný odpočinek.⁵²

Pohybují se mezi námi lidé, ze kterých vyzařuje klid. Nejsou pasivní, dělají dost, ale tak jak vyžaduje situace, bez nervozity, zpravidla nebývají středem pozornosti. Umí dobře pracovat, umí odpočívat a radovat se ze života. Správně pochopili, že třetím přikázáním jakoby Bůh láskyplně říkal: „Já tvůj Pán a Bůh, ti přikazuji, abys dodržoval den odpočinku. Nemusíš se uštvat neustálou prací, ani ustavičnou honbou za zábavou, ani strachem, že někde něco zmeškáš. To vše ti bere radost ze života, který jsem ti dal, abys jej žil pokojně a šťastně.“⁵³

Prožít hezkou neděli, to je umění. Třetí přikázání nás učí, jak je zvládnout. Podle toho, jak vypadá naše neděle můžeme poznat, jaké jsou naše vztahy k Bohu i k lidem. Jestli se máme rádi, zda dovedeme vytvořit domácí pohodu, nebo pěkné farní společenství.

---

⁵¹ SCHILLING, A. *Desatero přikázání*. Praha: Sít' s.r.o., 2001. s. 17.

⁵² Tamtéž, s. 18-19.

⁵³ SIMAJCHL, L. *Desatero Božích přikázání-pravidla dobrého člověčenství*, s. 16.

3 PŘIKÁZÁNÍ VE VZTAHU ČLOVĚKA K ČLOVĚKU

Přikázání ve vztahu člověka k bližním nám přináší krásné poselství - chrání lidskou důstojnost. Týkají se úcty k rodičům, života mého i bližních, manželství, svobody, majetku a osobní cti. Hodnoty, které hájí mají charakter Božího práva. To je nejvyšší možné lidské právo, které se nevyskytuje v žádném jiném náboženství na světě. V Desateru se tak obdivuhodně spojuje důvěra člověka k Bohu s chováním k ostatním lidem. Z toho nakonec vyplývá, že nemůže milovat Boha ten, kdo nemiluje bližního.⁵⁴

V našem životě musí být přikázání lásky k Bohu vždy na prvním místě. Ale když si uvědomíme, kterou lásku zakoušíme, jako první musíme konstatovat, že jde o bliženskou lásku. Ona je první před zkušeností Boží lásky. Když se narodíme, nejprve zakoušíme lidskou lásku, lásku rodičů, příbuzných nebo našich přátel. Teprve postupně, jak rosteme, na základě zkušenosti lidské lásky si uvědomujeme Boží lásku a budujeme si vztah k Bohu. Lidská láska otevírá hlavní přístupovou cestu k Bohu. Je to vzájemná láska, která nás společně vede k Bohu.⁵⁵

Přikázání lásky k lidem jsou uvedena jako druhá v pořadí, protože čerpají ze zdroje veškeré lásky – z Boha. Právě Bůh je pramenem bliženské lásky. Nemůžeme milovat bližního, pokud nedovolujeme Bohu, aby on miloval nás. Chceme-li milovat bližního, aniž bychom milovali Boha, nebude to pravá láska. Bude to láska založená na citech, hledání vlastního uznání, či sledování vlastních cílů. Pokud člověk nemá pevnou oporu v Bohu, snadno může začít manipulovat svými bližními. Když milujeme svého bližního doopravdy, respektujeme jeho svobodu.⁵⁶

---

⁵⁴ HRBATA, J. *Klíč ke Starému zákonu*. Brno: Cesta, 1993. s. 47-48.

⁵⁵ AUGUSTYN, J. *Miluj svého bližního* (online). Abeceda víry na Internetu, (cit. 19. října 2010), s. 2. Dostupné na internetu: http://www.vira.cz/knihovna/index3.php?sel_kap=5sel_kniha=3.

⁵⁶ Tamtéž, s. 2.

3.1 ČTVRTÉ PŘIKÁZÁNÍ

„Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh“ (Ex 20,12)

3.1.1 Výklad textu

„Cti svého otce i matku.“ Tuto úctu k otci i matce, které nám předkládá čtvrté přikázání, považujeme za základní správný postoj v každé rodině a společnosti. Na tomto základu, jímž je vzájemná úcta, láska a důvěra stojí a padá i dnešní rodina. Tato zásada platí i dnes a platila tím více ve starověku, kdy rodina byla nositelem duchovních tradic, které převzala od svých předků a které pak předávala dál.⁵⁷ Ve společnosti, která se nedokázala jinak postarat o staré lidi, toto přikázání zajišťovalo rodičům výživu a vše nezbytné k životu, když už nebyli schopni práce a také důstojný pohřeb. Otec i matka jsou považováni za sobě rovné (na rozdíl od okolního prostředí např. Chamurapiho zákoníku).⁵⁸

Výchovu dětí neměl na starosti pouze otec, který byl hlavním pečovatelem o duchovní život rodiny a staral se o společenství s Bohem, ale spolu s ním se na duchovním vedení dětí podílela i matka (Př 1,8; 6,20). To byl také jeden z důvodů, proč si izraelští muži neměli brát za manželky pohanské ženy (Ex 34,16). Rodiče měli poslání a zodpovědnost vést své děti k Bohu a děti si svých rodičů, jako Božích pověřenců, měly takto vážit. Neposlušnost a neúcta k rodičům byla proto považována za vzpouru proti Bohu a byla podle toho také trestána. Úcta k rodičům se vyžaduje i tam, kde rodiče svůj úkol, vést dítě k Bohu, neplní vůbec nebo ho plní jen částečně. Přece skrze rodiče byly děti přivedeny do života, a proto si zasluhují úctu. Příkaz „cti“ znamená nejen mít k rodičům úctu, ale i pomáhat jim a starat se o ně, když jsou staří a nemocní (Př 23,22).⁵⁹

Otec a matka v biblickém smyslu nejsou jen tělesní rodiče, ale ti, se kterými se děti poprvé setkávají s Božím slovem (Dt 6,7.20; Př 1,8). Proto také kněze, proroky a učitele často

---

⁵⁷ KUBÁČ, V. *Desatero a jeho výklad*. Praha: Blahoslav, 1990. s. 17.

⁵⁸ BOMORA, A. *Decalogo*. Nuovo Dizionario di Teologia Biblica (a cura di P. Rosano, G. Ravasi, A. Girlanda), NDTB, Cinisello Balsamo, 1991. s. 379.

⁵⁹ BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 272.

oslovujeme „otče“. Teprve splněním tohoto úkolu, přivést své dítě k Bohu, se tělesní rodiče stávají pravým „otcem i matkou“ v plném biblickém smyslu.⁶⁰

Slovy „*abys byl dlouho živ na zemi*“, nám Bůh slibuje dlouhověkost. Pro Izraelce už sám vysoký věk, provázený svěžestí, byl znamením Božího požehnání. Současně nás Bůh ujišťuje, že dodržáním tohoto příkazu bude náš rod stále pokračovat a nebude vyhlazen (Jr 35,19). Izraelci si zakládali na pokračování rodu podle zaslíbení Hospodina, nešlo jim jenom o život jedné generace (Gn 15,2).⁶¹

3.1.2 Teologické poselství

Učení církve podle 2. vatikánského koncilu velmi silně obhajuje prvenství rodiny před společností. Rodina je základní buňka společnosti, a proto je rodinné společenství pro společnost zásadní. Je to první prostor vzájemné lásky, pomoci a přátelství, a proto se mu musí dostat od společnosti nejen uznání, ale také potřebné podpory veřejné moci v občanské společnosti. Rodičovská autorita a solidarita mezi členy rodiny dávají pocit svobody, bezpečí a bratrství v rámci celé společnosti.⁶²

Ze samotného přikázání Desatera vyplývají povinnosti dětí vůči rodičům a rodičů vůči dětem. Pro děti je to synovská nebo dceřiná láska, úcta, poslušnost a ochota dětí, že se ve stáří o své rodiče postarají. Rodiče mají za úkol živit a vzdělávat své děti a převzít odpovědnost za jejich výchovu a přitom respektovat jejich povahu a jejich osobnost. Krásným posláním pro rodiče je uvádět své děti do života víry a provázet je na cestě duchovního života. Rodinné prostředí proto není „daleko od Božího království“ (Mk 12,34).⁶³

I když je důstojnost rodiny veliká, rodinné svazky nejsou absolutní. Když dítě doroste, moudří rodiče respektují jeho právo svobodného rozhodování, provázejí ho modlitbou, nezištnou láskou a vlastním dobrým příkladem. Chápu, že prvním posláním člověka je milovat Boha na prvním místě, víc než otce i matku, syna nebo dceru.

---

⁶⁰ HELLER, J. Desatero úvod a výklad. In HELLER, J. a MRÁZEK, M. *Zákon a proroci*. Praha: Kalich, 1984. s. 49.

⁶¹ BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 272-273.

⁶² HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. s. 173.

⁶³ Tamtéž, s. 173-174.

3.1.3 Aktualizace pro dnešek

V určitých situacích a etapách vývoje, zvláště v čase dospívání si člověk těžko uchovává nenarušený vztah k rodičům. Téměř v každém životě přichází období zrání, kdy se dcera nebo syn od rodičů distancuje, vytváří si vlastní názory a hledá si vlastní cestu. Ne vždy to bývá cesta rodiči schvalovaná, a proto dochází k roztržkám. Taková roztržka může být dočasná, kdy se mnohé vyjasní a pročistí a může vztah k rodičům v konečném důsledku i upevnit. Kde jsou však rodiče neústupní nebo despotičtí, může být roztržka příliš bolestivá a může způsobit i trvalé rozbití vztahu.⁶⁴

V některých obdobích dějin kultury bylo soužití generací zvlášť obtížné. Jsou údobí, ve kterých děti odmítají způsob života svých rodičů a odmítají hodnoty, které oni vyznávají. Kupodivu to nebývá doba nedostatku a nouze, ale doba relativního blahobytu. To, čeho dosáhli otcové a matky se už neuznává, poukazuje se na stinné stránky a přísně se soudí. Nevidí se žádné opravdově přesvědčivé argumenty pro to, abychom své otce a matky ctili. Bohem dané autority, hlavně přímí představení, rodiče, ale i jiní reprezentanti tradičního pořádku jako škola, církve, stát a armáda jsou přísně kritizováni. Nehledají se na nich žádná pozitiva, všichni se předem kritizují. Někdy se nám zdá, že i dnes se nacházíme v období, kdy se dané autority předem zpochybňují.⁶⁵

Jestliže se nám zdá, že se v dnešní společnosti prohlubuje krize autorit, pak by se rodiče i nadřízení měli sebekriticky zamyslet nad tím, zda své děti k tomu nevyprovokovali (Ef 6,4) a zda si pokles své autority nezapříčinili sami svým chováním a jednáním. Je třeba se zamyslet nad tím, jestli není náhodou jednou z příčin poklesu autority rodičů právě to, že oni sami nad sebou odmítají uznat autoritu Boží? Bible nás upozorňuje, že v posledních dnech děti nebudou své rodiče poslouchat (2 Tm 3,2).⁶⁶

Příkázání „cti otce svého i matku“ je v první řadě výzvou pro rodiče, aby žili tak, aby si jejich děti mohly vážít, tedy důstojně a úctyhodně. Každé dítě přirozeně touží po autoritě,

---

⁶⁴ LOCHMAN, J. M. *Desatero. Směrovky ke svobodě*. Praha: Kalich, 1994. s. 69.

⁶⁵ Tamtéž, s. 69-70.

⁶⁶ JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*, s. VII-2.

keré by se mohlo podřizovat a ctít ji. Chybí-li však v rodině atmosféra důvěry, lásky, porozumění a věrnosti, nejsou-li rodiče čestní, spravedliví, pokorní, pracovití, trpěliví, obětaví..., úctu svých dětí si pak získávají jen stěží. Jak si mohou rodiče získat skutečnou úctu svých dětí? Rodiče si získají skutečnou úctu svých dětí a děti budou doopravdy vědět, proč svoje rodiče ctít, když jejich rodiče budou dbát na spravedlnost podle Božích norem. To znamená, že rodiče budou respektovat skutečnou autoritu nad sebou.

Někteří rodiče, kteří sami zažili autoritářskou výchovu a jsou jí dosud poznamenáni, se snaží často umožnit svým dětem svobodnější a lepší život. Nechtějí dětem stanovit hranice, za které by neměly jít a nekrotí jejich výbojnost. Potom se ale nesmí divit, že děti nejsou schopny samy si správně utvářet svůj život. Kdo je vychováván k bezohlednosti, nevázanosti a bezuzdnosti, bývá často hořce zklamán. Mnohé problémy, které se řeší v psychologických poradnách, začínají v době, kdy se děti nenaučily přemáhat a podřizovat.⁶⁷

Umět správně vychovávat své děti, žít plným a spokojeným životem rodinným, to je předpoklad pokojného života na zemi. „Abys byl dlouho živ na zemi.“ Jak je to aktuální! Co všechno jsou schopni dnešní lidé udělat proto, aby si prodloužili život. A stačilo by tak málo. Jak všechno by ozdravělo ve světě, ve společnosti, v životě mladé, střední i starší generace, kdybychom skutečně uměli ozdravit své rodinné vztahy. Ze zdravého rodinného soužití vychází i všechny zdravé mezilidské vztahy, bez kterých není šťastný život na zemi.⁶⁸

Čtvrté přikázání Boží nám předepisuje ctít také všechny, kteří ke společnému dobru dostali od Boha autoritu ve společnosti. Osvětluje jak povinnosti toho, kdo vykonává veřejnou moc, tak těch, kteří z ní mají prospěch. Ti, kteří dostali úřední moc, ji mají vykonávat jako službu bližním. Ti, kteří jsou podřízeni vládní autoritě, mají své nadřízené považovat za zástupce Boha, který je ustanovil správci nad stvořeným světem.⁶⁹

---

⁶⁷ GRÜNDEL, J. *Desatero přikázání pro naši současnost*. Duch a život. s. 54.

⁶⁸ NOHAVICA, J. *Desatero*, s. 19-20.

⁶⁹ *Katechismus katolické církve*, s. 548-549.

3.2 PÁTÉ PŘIKÁZÁNÍ

„*Nezabiješ*“ (Ex 20,13)

3.2.1 Výklad textu

Ve Starém zákoně se termín „*nezabiješ*“, který znamená usmrcení, vyskytuje pouze tehdy, když se jedná o zabití uvnitř izraelského společenství. Vlastní význam slova je „nezákonné usmrcení, které porušuje řád společenství“, tento příkaz měl chránit život Izraelce v jeho národě před svévolným, nezákonným zabitím. Příkázání chránilo i člověka, který jej porušil a zabil. Viník nebyl potrestán svévolně, ale byl vydán k řádnému soudu k tomu ustanovených správců. Pokud soud rozhodl o trestu smrti za dokázané provinění, nebyl vynesený trest v rozporu s příkázáním (Gn 9,6).⁷⁰

Ve starověké pohanské společnosti byla vražda přirozená. Tehdejší člověk žil v prostředí, kde se běžně zabíjelo. Příkázání „*nezabiješ*“ neplatilo obecně pro všechny lidi, vztahovalo se pouze na národ Izrael, který uzavřel smlouvu s Hospodinem. Byl Bohem osloven a zachráněn vysvobozením z Egypta, prožil Hospodinův zásah do svého života. Izraelité se odlišovali od okolních národů také tím, že se uvnitř svého společenství nevražďili a žili vedle sebe v bezpečí. Tomuto příkázání můžeme rozumět také v tom smyslu, že zabraňuje, aby se zabíjelo.⁷¹

Aby se postavila hráz zabíjení uvnitř izraelského národa, Hospodin nařídil označit některá města za útočištná, aby sloužila jako ochrana pro ty, kdo neúmyslně zabili (Nu 35; Joz 20). Člověk, který neúmyslně zabil, se tam mohl uchýlit, aby se zachránil před pomstou. Tím se zabránilo dalšímu zabíjení. Ten, kdo nezabíjí, se útočištnému městu podobá. Chrání život a tím brání svévolnému zabíjení (Nu 35,11-12), respektuje právo jiného člověka na život, zaručuje bezpečí člověku vedle sebe, jeho nedotknutelnost a nezranitelnost. Můžeme konstatovat, že příkázání „*nezabiješ*“ formuje úctu k životu vlastnímu i bližních.⁷²

---

⁷⁰ BÍČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 273.

⁷¹ BENEŠ, J. *Desítka. Desatero aneb deset slov o Bohu a člověku*, s. 150-151.

⁷² Tamtéž, s. 151-152.

Vztah k okolním národům, zvláště co se týká války, přikázání neřešilo. Okolnosti války nepatřily k běžnému dennímu životu, a proto nebyly zahrnuty do základního pravidla. Byly na ně jiné předpisy mimo Desatero. Pokud se jedná o tzv. „Hospodinovy války“, byly omezeny a týkaly se pouze doby a kultury, ve které se nacházely. Nemůžeme se jich dnes dovolávat na omluvu jakékoliv dnešní války.⁷³

3.2.2 Teologické poselství

Bůh stvořil člověka (Gn 1,26), a proto je pánem nad jeho životem od jeho počátku až k jeho konci. Lidský život je od Boha, a proto je posvátný. Nikdo z lidí nemá právo za žádných okolností zničit lidský život. Bible popisuje hned na začátku lidských dějin hřích bratrovraždy. Bůh říká Kainovi: „Cos to učinil! Slyš, prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země. Budeš nyní proklet a vyvržen ze země“ (Gn 4,10-11).⁷⁴

Bůh tímto příkazem ochraňuje lidský život. Kainové nesmějí zabíjet Ábely. Můžeme se zamyslet na tím, co je kořenem vraždy. Je to nenávisť. Proto toto přikázání automaticky zakazuje nenávisť třídní, rasovou, politickou anebo jakoukoliv jinou. Jenom tenkrát se podaří mocným rozpoutat válku, když zasejí do srdcí lidí nenávisť. Když lidem namluví, že musí proti druhým bojovat, protože jsou to nepřátelé. Nenávisť je podhoubím všeho zla. Člověk nesmí být vychováván k nenávisti. Existují jenom dva světové názory: světový názor lásky a světový názor nenávisti. Je to dramatický zápas v srdci člověka mezi láskou a nenávistí, mezi životem a smrtí. Tento zápas si musí každý člověk vybojovat sám se sebou. To je jediné bojiště, na které má člověk právo vstoupit.⁷⁵

3.2.3 Aktualizace pro dnešek

Při zaslechnutí přikázání „nezabiješ“ máme pocit, že toto se nás určitě netýká. My jsme nikoho nezabili a dnes už se přece lidé nevraždí. Když se však zadíváme pozorně na toto přikázání a uvědomíme si, že život je dar od početí až do přirozené smrti, objeví se před námi tento problém v celé své obludnosti. A co potraty a umělá oplodnění, při kterých se nadbytečné

---

⁷³ BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 273.

⁷⁴ HRDLIČKA, J. *Věřím, věříme*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1999. s. 118.

⁷⁵ SIMAJCHL, L. *Desatero Božích přikázání-pravidla dobrého člověčenství*, s. 26-27.

lidské zárodky ničí, mrazí nebo se používají jako biologický materiál, dárcovství pohlavních buněk, dále klonování, eutanazie, sterilizace atd. S úzkostí sledujeme, kam až se člověk odváží jít, když už začíná manipulovat s lidským životem hned na jeho počátku. Lidský pokrok nemůže být neomezený. Nesmí činit z lidské bytosti předmět výzkumu, pokusů nebo zdroj biologického materiálu.⁷⁶

Toto přikázání nás zavazuje, abychom chránili bezbranný lidský život. Jsou to životy především nenarozených. To, že jsou v bohatých zemích ročně zabíjeny statisíce nenarozených dětí je skandální. V masovém měřítku je to dnes největší zabíjení. Současná vědecká reprezentace se pře o to, ve kterém období života se lidský zárodek v těle matky stává lidskou osobou. Jasnou pravdou, která se nedá popřít, je fakt, že okamžikem početí, kdy se spojí mužské a ženské pohlavní buňky v jednu, vznikne něco nového v těle matky, schopné samostatného života, pokud bude v prostředí výživy, poskytované matkou. To, co bylo nastartováno početím, už se vyvine samo v plně rozvinutého člověka. Pro tento růst embryo už žádný jiný zásah nepotřebuje. Vše co potřebuje, celý vklad, celou svou identitu a genovou výbavu dostalo v okamžiku početí. Teologie říká, že od okamžiku početí má člověk mimo rozvíjející se tělo i lidskou duši. Tyto fakta by mohly úplně stačit pro jeho nedotknutelnost. V případě postižení nebo závažné nemoci plodu dáváme přednost životu, protože hodnota života je vždycky větší, než jeho kvalita. Špatnou kvalitu života můžeme zlepšovat, ale ukončení života je krok definitivní, nevratný, který se nedá napravit, nikdy vzít zpět. Právě náboženství by mělo lidem promlouvat do svědomí, aby lehkomyšlně a bezohledně neukončovali životy svých dětí, protože právo nad smrtí každého jednotlivce nemá člověk, ale pouze Bůh.⁷⁷

Dalším závažným problémem dnešní doby je volání po eutanazii, po úmyslném ukončování života starých, těžce nemocných a postižených lidí. Život je podstatná hodnota lidské existence a všechny další hodnoty jsou až na druhém místě, až v návaznosti na životě. I tady platí, že jediným pánem nad smrtí člověka je Bůh. Je pravda, že ne všichni mají život kvalitní, co se týká zdraví a hmotného zabezpečení. Ale v tomto případě řešení není v útoku na sám život, ale je nutné vyvinout maximální úsilí na zvýšení kvality života, pokud je to možné. Co můžeme

---

⁷⁶ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 35.

⁷⁷ Tamtéž, s. 36.

udělat vždycky je, že poskytneme nemocnému člověku lidskou blízkost a láskyplné přijetí, které ho zbaví pocitu nadbytečnosti a touhy odejít ze života.⁷⁸

Každý člověk je odpovědný Bohu za svůj život. Jsme pouze správci svého života, ne jeho vlastníky. Proto i sebevražda je čin proti lásce k Bohu a člověku, narušuje vztahy v rodině a s bližními. Sebevraždu není dovoleno spáchat ani kvůli úniku z velmi těžké životní situace, protože dobro života je největší ze všech pozemských hodnot.

V zákazu zabití se jedná o právo na život každého člověka. Proč je život každého člověka nedotknutelný? V každém člověku je Boží dech, který mu Bůh při stvoření vdechl (Gn 2,7), božská jiskra. Kdo zabije člověka, zabíjí tím Boží život. Život patří Bohu, nikoli státu, a proto má pouze Bůh právo přerušit život člověka, nikoli stát. Ukončit život je přednostní právo Boha, který je pánem nad životem a smrtí. Stát není pánem nad životem a smrtí. Jedině Bůh může ukončit život a to i státním zákonodárcům, když odvolává lidi ze života. Co se týká trestu smrti stát jím předbíhá Boží soud, který má jediný právo potrestat člověka definitivně.⁷⁹

Zákaz zabití člověka je absolutní. Neruší však právo zneškodnit nespravedlivého útočníka, který ohrožuje zdraví nebo životy druhých. Kdo má odpovědnost za život druhých nebo za obecné blaho, má právo na přiměřenou obranu. Příkázání „nezabiješ“ nám zakazuje války, i když v některých výjimečných případech je válka nevyhnutelná proto, aby se zabránilo ještě horší válce nebo aby taková válka skončila. Zabití v obraně je někdy nutností, aby se zabránilo ještě horšímu zabíjení. Někdy je nutné 5. příkázání porušit, aby bylo dodrženo. Hitler by vyhrál, kdyby USA ve 2. světové válce zůstaly neutrální a nebojovaly proti němu. Válka je však přípustná jen v „abnormální nouzové situaci“, která ohrožuje existenci. Dnes, kdy některé státy vlastní zbraně hromadného ničení, bychom měli možnost války úplně vyloučit, protože ani v abnormální, vyhrocené situaci se nesmí tyto zbraně použít. Válce bychom se měli vyhnout všemi možnými prostředky, kvůli nesmírnému zlu a nespravedlnostem, které plodí. Zbraně hromadného ničení by měly být odzbrojeny a sešrotovány. Je zločinem je vyrábět, vlastnit nebo jimi hrozit. Jsou velmi nebezpečné stejně jako nášlapné miny.⁸⁰

---

⁷⁸ Tamtéž, s. 36-37.

⁷⁹ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 122-123.

⁸⁰ Tamtéž, s. 125-126.

Církev je proti jakémukoliv násilí. Odmítá únosy, braní rukojmí, terorismus, mučení a zavražďování. Je proti mrzačení a sterilizaci nevinných osob.

Násilí, které bývá předzvěstí zabití nebo ublížení na zdraví, má často kořeny ve strachu. Aby se člověk se svým strachem neprozradil, sám začne nahánět hrůzu. Takto vzniká nesnášenlivost vůči cizincům nebo lidem jiné rasy. Cizinci a lidé jiné rasy nás ruší a znepokojují svým odlišným sociálním, kulturním a náboženským chováním. Musíme si však stále uvědomovat, že každý cizinec nebo příslušník jiné rasy je pro nás křesťany především bratrem a sestrou. Každého člověka můžeme zranit, můžeme ho „vyřídít“ buď fyzicky, nebo psychicky, když mu učiníme jeho život nesnesitelným. Takové jednání je však neslučitelné s naší vírou, která nás učí milovat člověka vedle sebe.⁸¹

Nejenom o život, ale i o tělesné zdraví své i našich bližních, které je velkým Božím darem, se máme dobře starat. Zvláště tím, že budeme zdravě žít, dodržovat správnou životosprávu, ale také se musíme vyvarovat všech škodlivých látek, které poškozují zdraví, zejména drog, alkoholu apod.

Někdy máme dojem, že k naší dokonalosti stačí, když nebudeme dělat nic zlého. Ale když chceme, aby na světě převládalo dobro, nestačí se jen vyhýbat zlu. Je třeba konat dobro. Příkázání „nezabiješ“ nás vede nejen k tomu, abychom život nelikvidovali. Bůh si přeje, abychom život spolu s ním tvořili a opatrovali, protože život je dar a jako k daru bychom k němu měli přistupovat jak u sebe, tak i u jiných.⁸²

3.3 ŠESTÉ PŘIKÁZÁNÍ

„Nesesmilníš“ (Ex 20,14)

3.3.1 Výklad textu

Vlastní biblický text tohoto příkázání zní spíše: „*nezcizoložíš*“. V izraelském společenství nebyla mezi mužem a ženou v manželství rovnost. Vdaná žena se dopouštěla cizoložství stykem

---

⁸¹ *Dar víry*. Belgický katechismus. Praha: Zvon, 1994. s. 181.

⁸² JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*, s. VIII-7.

s kterýmkoli jiným svobodným nebo ženatým mužem, ale muž ať už svobodný nebo ženatý se dopouštěl cizoložství pouze stykem s jinou vdanou ženou. Tím se chránilo především právo manžela cizoložnice. Prikázání „*nezcizoložíš*“ však chrání nedotknutelnost manželského svazku všeobecně, protože je základem existence rodiny a hájí tak práva budoucích dětí.⁸³

Trestem za cizoložství je smrt (Lv 20,10; Dt 22,22-24), ale neví se, jestli a za jakých podmínek byl takový zákon praktikován, protože žádný biblický text o tom nepodává informace (J 8,3-11). V poexilní době byl trest smrti nahrazen kultovní exkomunikací, kdy se provinilec nemohl podílet na kultu daného společenství.⁸⁴ Svedení nebo násilí na panně nebylo trestáno trestem smrti, ale vyžadovalo, aby se s ní muž oženil, anebo aby zaplatil určitou peněžní částku (Ex 22,15; Dt 22,28-29). Z těchto úryvků vyplývá, že ve Starém zákoně bylo cizoložství hodnoceno jinak, než smilstvo.

Jestliže prikázání zdůrazňuje problém cizoložství a ne smilstvo, neznamená to, že svobodný člověk se v tomto ohledu může chovat jak chce. Jiné příkazy mimo Desatero podrobně stanovují řád pohlavního života (Ex 22,15; Dt 22,14-19; Lv 18). Po seznámení s nimi musíme konstatovat, že řádné místo pohlavního styku je pouze v manželství. Bible považuje pohlavní styk v manželství za přirozený vztah mezi mužem a ženou.⁸⁵ Tímto prikázáním se chránilo manželství před porušením a osobní neukázněností a také před magicko-kultickou promiskuitou, která byla přítomná v okolních pohanských národech. Izrael žil v prostředí, kde byl pohlavní život zbožštěn, a sexuální projevy byly součástí kultu sousedních národů. Proto se dá pochopit přísnost v těchto otázkách.

Jelikož prikázání „*nezcizoložíš*“ nebylo spravedlivé vůči ženě (žena vždy porušovala své manželství, kdežto muž porušoval pouze cizí), byl zvolen v ekumenickém překladu Desatera termín „*nesesmilníš*“, který obsáhl i jiné oblasti lidského chování v pohlavním životě, než jenom porušování manželství. Pod pojmem „*smilnit*“ můžeme zahrnout i pohlavní promiskuitu, časté

---

⁸³ *Pentateuch*, s. 220-221.

⁸⁴ BOMORA, A. *Decalogo*, s. 380.

⁸⁵ BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 274.

střídání partnerů, jež má za následek přenos pohlavních chorob, především dnes nejvíc obávaný AIDS, zneužívání dětí, homosexualitu a další formy zakázaného sexuálního chování.⁸⁶

3.3.2 Teologické poselství

Hned v úvodu při popisu stvoření nám Bible přináší dvě podstatné informace o člověku. 1. Bůh stvořil člověka ke svému obrazu (Gn 1,27), 2. Není dobře člověku, aby byl sám (Gn 2,18).

Samota člověka je překonána, když Adam dostal jako společníka jiného člověka – sobě rovného, ale zároveň od sebe odlišného (Gn 2,23). Člověk je stvořen jako muž a žena. Spojením těchto dvou doplňujících se bytostí nevzniká pouze společenství dvou osob, ale spojení je přímo viditelné a hmatatelné, když přináší nový život (Gn 1,28). Můžeme žasnout, když si uvědomíme, že právě v sexualitě a jenom v ní se ruší hranice mezi sférou lidskou a Boží. Bůh svěřuje člověku poslání přímo a aktivně se podílet na stvoření nového života.⁸⁷

Osobní důstojnost ve vztahu muže a ženy je rovnoprávná. Každý člověk má přijmout a uznat vlastní pohlavnost. Harmonie soužití muže a ženy je dána vzájemným doplňováním, pomocí, oporou a úplným sebedarováním v oblasti duševní i tělesné. „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem“ (Gn 2,24). Z tohoto spojení pocházejí všechna lidská pokolení.⁸⁸

Seznámíme-li se s výroky Starého zákona co se týká čistoty života, můžeme si povšimnout, že novozákonní požadavky na člověka přibližně odpovídají nároku, který klade Starý zákon na kněze (Lv 21,7). To se shoduje s posláním novozákonního lidu Božího, být královským kněžstvem (1Pt 2,9), který má ryzí lásku, věrnou a nepodmíněnou a který čistotou všech svých vztahů ukazuje a dokazuje svrchovanou, nepodmíněnou a věrnou lásku Boží.⁸⁹

---

⁸⁶ KUBÁČ, V. *Desatero a jeho výklad*, s. 19.

⁸⁷ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 42.

⁸⁸ HRDLÍČKA, J. *Věřím, věříme*, s. 120.

⁸⁹ HELLER, J. *Desatero úvod a výklad*, s. 58.

3.3.3 Aktualizace pro dnešek

„Vaše tělo je chrámem Ducha Svatého. Oslavujte proto Boha svým tělem“ (1K 6,19). Pravá důstojnost člověka přímo souvisí s tím, jaký má vztah ke svému tělu a k tělům svých bližních. Čím více si ceníme čistoty, tím více se stáváme svobodnějšími. Čistý člověk usiluje o sebeovládání a převahu ducha nad tělem. Snaží se nepodléhat pudům a vášním, ale zapojuje je vědomě a svobodně do služeb dobra a pravé lásky. K čistotě je povolán každý člověk. Ať už je svobodný nebo žijící v manželství, v celibátu, či v životě zasvěceném Bohu.⁹⁰

Mezi chování, které těžce poškozuje lidskou důstojnost a odporuje čistotě patří:

- Chlípnost – nezřízená touha po smyslné rozkoši.
- Sebeukájení – tady je třeba brát v úvahu případnou citovou nezralost, sílu návyků nebo jiných psychických a sociálních činitelů, které mohou zmenšovat mravní provinění.
- Smilstvo – tělesné spojení těch, kdo nežijí manželsky a často bývají pramenem pohoršení.
- Sledování pornografie, prostituce, znásilnění, zneužívání dětí a incest (styk mezi blízkými příbuznými).
- Homosexuální úkony jsou těžce hříšné (Ř 1,27-28), ale ve vztahu k homosexuálním lidem je třeba se vyhnout jakékoli diskriminaci. Tyto osoby mají naplnit Boží vůli v povolání k čistotě.⁹¹

Pohlavní pud je možné připodobnit ohni. Oheň je nepostradatelný dar lidstvu a je mocný. Když ho spoutáme pod kotel lokomotivy, promění vodu v páru a utáhne několik vagonů dlouhý vlak. K ohni však nestavíme nikdy děti, ale dospělé lidi. Pohlavní pud je možné také přirovnat k vodě. Voda je požehnáním pro člověka: na řece nese lodi, pohání mlýnská kola, roztáčí turbíny a kola hydroelektráren. Zle je však, když oheň a voda nejsou spoutány. Požár, když zachvátí lidské příbytky, povodeň, když zaplaví domy a komunikace. A tak i pohlavní pud musí mít své břehy, své hranice, svá omezení – a potom je požehnáním lidstva.⁹²

---

⁹⁰ HRDLIČKA, J. *Věřím, věříme*, s. 120.

⁹¹ Tamtéž, s. 121-122.

⁹² BENEŠ, J. *Desatero Božích přikázání v našem životě*, s. 40.

Opravdová láska není sobecké uspokojování sebe, ale je rozhodnutím pomáhat druhému k jeho naplnění a oddanost třeba až k obětování vlastního života. Takto souvisí sexualita se správně pochopenou láskou. Lidská sexualita přesahuje naše rozumové i smyslové chápání, protože je oblastí, kde vzniká nový lidský život. Nemá se stávat snadno dostupným prostředkem soukromého uspokojení pudu, ale musí být správně zařazena do vzájemných lidských vztahů.⁹³

Vzájemné sexuální uspokojování bez mantinelů, které jsou dané institucí manželství by snížilo člověka, korunu stvoření, až na živočišnou úroveň. Partneri by k sobě nebyli nijak vázáni, jejich vzájemná věrnost by byla nejistá. Proto Bůh příkázáním „nesesmílníš“ staví lidské sexualitě jednoznačnou hráz. Manželství je podle Božích představ jediným možným prostorem k sexuálnímu životu.⁹⁴

Spojení manželů je výrazem sebedarování. Pravdivé je jen v manželství, kde jsou muž a žena spojeni v jedno svátostným a nerozlučným poutem. Sexualita je z vůle Stvořitele zdrojem radosti, potěšení, obohacení a prohloubení lásky. Manželé jsou si věrni a přijímají své děti jako plody své lásky. Svoji plodnost regulují občasnou zdrženlivostí za pomoci přirozené metody plánování početí dítěte. Mají v úctě své tělo i řád, který do nich Bůh vložil.⁹⁵

Manželství má však dnes, především mezi mladými lidmi, „špatný zvuk“. V průběhu několika desetiletí, kdy se mladým, ale i starším lidem změnila životní podmínky, se manželství stalo jakoby zbytečné. Proti legalizovanému vstupu do manželského soužití se vzedmula vlna velkého odporu. Částečně z důvodů, které si uvědomujeme: jako protest proti „patriarchální“, měšťácké“ a „pokrytecké“ instituci. Všechna tato označení hovoří o jevech, které společenství lásky a života v rodině deformují a ničí. Tyto jevy jsou spojeny s tradiční institucí manželství v určité kultuře a společnosti. S rozpadem mnoha těchto institučních forem však manželství jako životní společenství muže a ženy nezaniklo. Stále má svůj význam a jeho hodnota je veliká.⁹⁶

Manželství chce lásce pomoci ke spolehlivému trvání. K manželství proto patří i to, že si partneři řeknou navzájem neomezené a bezpodmínečné ano, nehledě na své momentální pocity.

---

⁹³ GRÜNDEL, J. *Desatero příkázání pro naši současnost*, s. 70.

⁹⁴ JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*, s. IX-4.

⁹⁵ HRDLIČKA, J. *Věřím, věříme*, s. 121.

⁹⁶ LOCHMAN, J. M. *Desatero. Směrovky ke svobodě*, s. 104.

V soužití bez oddacího listu si partneři nechávají otevřená zadní vrátka a zmizí v prachu, když partner nesplní nějaké jejich představy a stane se tak partnerem zbytečným. Židé a křesťané jsou spojeni v úsilí o zachování manželství zvláště tam, kde jsou děti. Ve vztahu dvou neoddaných lidí schází důvěrná a spolehlivá půda pod nohama. Můžeme si všimnout, že taková nemanželská soužití mají ve většině případů málo dětí, nebo jsou bezdětná.⁹⁷

Nemanželská soužití a vztah dvou neoddaných lidí jsou produktem naší konzumní egoistické společnosti, v níž člověk myslí už jenom na sebe a nechce se vázat a v níž jsou lidské hodnoty jako je věrnost, smysl pro oběť, schopnost něčeho se vzdát, vědomí povinnosti, ohleduplnost, stále více nahrazovány hodnotami osobního rozvoje, seberealizace a zábavy.⁹⁸

Obhajovat jakékoliv formy mimomanželských sexuálních aktivit dovoláváním se na doslovné znění šestého přikázání je absurdní a nebiblické. I zmíněný předmanželský sex je nepochybně porušením přikázání „nezcizoložíš“. Obhajovat se nemůžeme ani slovy typu: „My se máme rádi a stejně se brzy plánujeme vzít.“ Neprovdaná dívka sice nemá manžela, patří však svému otci a každý její sexuální poměr se nedá tedy klasifikovat jinak než jako cizoložství. Dokladem tohoto tvrzení je biblický text, podle kterého se před ukamenováním za spáchaný hřích mohl hříšník zachránit jen tím, že se s osobou, s níž měl sexuální poměr, podle platných pravidel své doby oženil (Ex 22,15). Na téma předmanželského sexu se často vedou mezi mladými i jejich rodiči nebo vychovateli dlouhé diskuze. Někdy se od sebe značně liší i postoje teologů, kazatelů a psychologů. Boží vůle však vyznívá už celá tisíciletí naprosto jednoznačně.⁹⁹

Církev jako strážkyně pravdy má povinnost držet se tohoto přikázání. Ze strany církve se nejedná o nějaké moralizování, ale trvání na Božím řádu, který zvláště uvádí 18. kapitola knihy Leviticus. Bible jasně popisuje styky, které byly v Izraeli zakázány (Ex 22,15; Dt 22,14-15). Nemůže být tolerantní v této oblasti, i co se týče homosexuality, protože by to bylo nebezpečné nejen pro církev a její autoritu, ale i pro povědomí všech lidí, kteří sice k církvi nepatří, ale uvědomují si, že přestoupení tohoto přikázání je něco, co se ve společnosti dělat nemá.¹⁰⁰

---

⁹⁷ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 141.

⁹⁸ Tamtéž, s. 141.

⁹⁹ JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*, s. IX-6.

¹⁰⁰ KUBÁČ, V. *Desatero a jeho výklad*, s. 19.

3.4 *SEDMÉ PŘIKÁZÁNÍ*

„*Nepokradeš*“ (Ex 20,15)

3.4.1 Výklad textu

Sloveso krást může mít jako svůj předmět buď osobu, nebo nějakou věc. Krátká forma osmého přikázání „*nepokradeš*“ bez toho, že by byl jmenován předmět, kterého se dotýká, připouští obě možnosti.¹⁰¹ Někteří historičtí badatelé se domnívají, že původně toto přikázání zamezovalo krádež člověka. Přikázání mělo chránit svobodu člověka, aby se ho nemohl kdokoli zmocnit a učinit ho svým otrokem nebo ho do otroctví prodat, jak to například učinili Jákobovi synové s Josefem (Gn 37,18-28). Ve vyprávění o Josefovi je tento skutek popsán slovy: „Vždyť jsem byl ukraden z hebrejské země“ (Gn 40,15). Kniha Exodus 21,16 a Dt 24,7 stanovuje za krádež člověka trest smrti. Není možné pochybovat o tom, že toto přikázání zahrnuje i krádež člověka. Krádež člověka je přece největší a nejzávažnější krádeží, která předčí i krádež majetku nebo dobytka, a proto je za její spáchání stanoven nejtěžší trest, trest smrti.¹⁰²

Přikázání „*nepokradeš*“ také chránilo veškerý majetek člověka a jeho vlastnictví před možným zcizením. Současně bránilo jakémukoli vykořisťování a nenasytné rozpínavosti těch, kdo měli moc (1S 2,12-17; Iz 5,8), i když to byli třeba i králové (1Kr 21,15-16). Krást znamená poškodit druhého nejenom tím, že mu něco vezmu, ale také tím, že mu nedám, co mu patří a co potřebuje ke svému životu.¹⁰³

Kniha Leviticus poukazuje v této souvislosti na všechna pokušení, kterým je člověk vystaven ve vztahu ke svému bližnímu, ať už jsou to krádeže, obelhávání druhých a podvod (Lv 19,11). Izraelské zákonodárství se zabývalo i okolnostmi, za nichž se přečin stal. Krádež z hladu bylo možné tolerovat, protože tento čin byl spáchán z důvodu krajní nouze (Př 6,30). Jestliže však byl zloděj přistižen při činu, musel škodu sedmeronásobně nahradit (Př 6,31). Proto

---

¹⁰¹ CHILDS, B. S. *The Book of Exodus. A Critical, Theological Commentary*, Louisville, 1976. s. 423-424.

¹⁰² BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*, s. 274.

¹⁰³ KUBÁČ, V. *Desatero a jeho výklad*, s. 20.

pisatel knihy Přísloví prosí Hospodina, aby ho chránil před chudobou, která by ho mohla dohnat až ke krádeži a tak i k zneuctění Božího jména (Př 30,9).¹⁰⁴

Co se týká různých druhů krádeží, zvláště dobytka, byly tyto trestány podle Zákona a zloděj musel škodu dvojnásobně, případně sedminásobně nahradit (Ex 21,27; 22,3.6.8; Př 6,31). Drobné druhy krádeže, za něž se považovalo například spásání sousedova pole vlastním dobytkem nebo založení ohně na cizím poli či zrušení vinice jiného musely být odškodněny plnou náhradou (Ex 22,4-5).¹⁰⁵

3.4.2 Teologické poselství

Příkázání „nepokradeš“ se nám jeví ve své podstatě a obsahu jako snadno srozumitelné. Když máme na zřeteli lidský život, co se týká jeho plnosti a rozmanitosti, toto příkázání se zabývá ochranou hmotných dober, která člověk potřebuje ke své existenci. Aby člověk mohl žít důstojný život, určité hmotné zabezpečení, které představuje nějaký majetek, potřebuje. Příkázání je úzce spojeno se životem, protože někomu něco ukrást znamená, že mu snižujeme kvalitu jeho života. Bylo mu odňato to, co mu prospívalo k životu a co mu zajišťovalo důstojný život. Krádež můžeme chápat i tak, že je útokem na důstojnost okradené osoby. Někdy může porušení tohoto příkázání ohrožovat i život samotný, jestliže je člověku odňato minimum prostředků, potřebných k přežití.¹⁰⁶

Bůh dal stvořenou zemi a její zdroje do užívání celému lidstvu, ne jenom nějaké vybrané skupině nebo národu. Každý člověk má právo na výsledky své práce a svého pracovního úsilí. Má proto právo na své soukromé vlastnictví. K rozmnožování tohoto vlastnictví nesmí však docházet nezákonným způsobem. Také je nepřípustné, aby skupina nebo jednotlivec byl vmanipulován do stavu nouze, a tak se vytvořil na jedné straně blahobyť jedněch a na druhé straně existenční nouze druhých.¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 20.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 20.

¹⁰⁶ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 45.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 46.

Rozmnožovat svůj majetek a užívat si jeho plodů je v souladu s Božím řádem, ale musíme mít na paměti, že majetek je pouze prostředkem, který nám zajišťuje dobrý život a měl by nám sloužit. Neměli bychom zapomínat na pomoc ze svého nadbytku tam, kde se ještě dnes nachází velká nouze a nezaviněná bída.¹⁰⁸

3.4.3 Aktualizace pro dnešek

Katechismus katolické církve vysvětluje příkázání takto: „Sedmé příkázání zakazuje brát nebo si neprávem ponechávat majetek bližního a jakýmkoliv způsobem působit škody na jeho majetku. Příkazuje spravedlnost a lásku ve správě pozemských statků a plodů lidské práce. S ohledem na obecné blaho požaduje, aby se respektovalo všeobecné určení statků a právo na soukromé vlastnictví. Křesťanský život se snaží zaměřovat statky tohoto světa k Bohu a k bratrské lásce.“¹⁰⁹

Marxismus se dopustil velké chyby tím, že připravil člověka o jeho vlastnictví. Na těchto troskách individuálního štěstí chtěl postavit štěstí kolektivní. Člověk potřebuje něco vlastnit, aby byl šťastný, ať už je to jeho vlastní charakter, vlastní prostor, vlastní samostatnost nebo vlastní majetek. Nucená kolektivizace připravila lidi o to nejvlastnější, o vlastní tvořivost a vlastní iniciativu. Člověk má mít něco vlastního, a to každý člověk, ne jen někteří. To je patrně nejhlubší smysl 7. příkázání.¹¹⁰

A co bývá nejčastější příčinou toho, že obyčejní lidé kradou? Důvody mohou být různé. Někteří lidé kradou proto, že byli vychováni v prostředí, kde byla krádež považována za něco normálního. Ale někteří lidé kradou proto, že jich k tomu dohnala jejich existenční nouze. V dnešní době se člověk snadno může ocitnout až na samém existenčním dně. Například když naletí nějakému podvodníkovi, který ho připraví o střechu nad hlavou, nebo se bez rozmyslu zadluží a nestačí splácet pohledávky, nebo přijde o práci a nenajde si novou. Někteří kradou, protože mají málo nebo nic, jiní zase proto, že mají mnoho a chtějí stále víc. Jsou takoví, kteří kradou proto, že jsou příliš líní na to, aby se živili poctivou prací, jiní zase jejich přílišná

---

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 47.

¹⁰⁹ *Katechismus katolické církve*, s. 583.

¹¹⁰ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 157.

pracovní aktivita strhává k nepoctivému jednání. Najdou se však i lidé, kteří kradou jen tak z recese, v touze po dobrodružství nebo po pomstě.¹¹¹

V lidské historii se už celá dlouhá staletí ve společnosti postupuje podle zásady: „Malé zlodějíčky pověsit, velké oslavovat.“ Poukazováním na zlodějiny velkých zlodějů si však v žádném případě nemůžeme omlouvat vlastní, na první pohled nevinné zlodějinky typu trhání sousedových jablek, jízdy načerno v dopravních prostředcích nebo pirátské kopírování kazet. Porušování autorských práv je největším problémem dnešní doby. Velký rozvoj techniky, který nám přinesla digitalizace, nám na jedné straně usnadnil a obohatil život, ale na druhé straně přinesl problémy s nelegálním využíváním duševního vlastnictví autorů. Nelegální stahování softwaru z internetu, stahování filmů, videa, hudby, počítačových her a kopírování CD můžeme považovat také za porušení sedmého přikázání „nepokradeš“. Bible nerozlišuje kategorii velkých a malých hříchů, velkých a malých podvodů, velkých a malých krádeží.¹¹²

To, že respektujeme majetek druhých znamená, že respektujeme opravdu nejprve je samotné. Krádež je totiž tím největším a nejvulgárnějším výrazem pohrdání a podcenění druhého člověka. Člověka, kterého chceme okrást nebo zneužít jeho důvěřivosti, si nejprve opravdu velice málo vážíme, a tak nízko jej hodnotíme, že jej vlastně pokládáme za hlupáka, kterému to ani nedojde, že jsme ho podvedli nebo okradli. Pak už ale vůči němu nebudeme mít nikdy čisté svědomí a vždycky už budeme mít obavu, že na to přece přijde. Krádeží se likvidují především dobré lidské vztahy. Proto v přikázání „nepokradeš“ nejde v první řadě o věci a majetek, ale především, jako na celé druhé desce Desatera, o lidi a o náš vzájemný čistý dobrý a důvěřivý lidský vztah.¹¹³

Někdy se zamýšlíme nad otázkou: „Kdo nám vládne, Bůh nebo peníze?“ Často na sobě pocítujeme diktaturu kapitálu a diktaturu chybějících věcí, jak ji ve svém životě zažíváme. Tento tlak na nákup a vlastnění stále nových věcí nám zpochybňuje 1. přikázání, podle kterého jsme osvobození otroci, kteří mají jen jednoho Boha. Vlastnictví nás činí svobodnými, ale hromadění vlastnictví nás činí nesvobodnými. Toto platí jak u jednotlivého člověka, tak i pro hospodářské

---

¹¹¹ JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*, s. X-1, X-2.

¹¹² Tamtéž, s. X-2, X-3.

¹¹³ NOHAVICA, J. *Desatero*, s. 25-26.

organizace. Rozvoj hospodářské činnosti má být zaměřen na uspokojení potřeb lidí, na službu osobám, na službu celému lidskému společenství. Hospodářské podnikání musí probíhat v souladu s mravním řádem a v duchu sociální spravedlnosti. Za nespravedlivé hromadění vlastnictví se považuje vykořisťování dělníků, lichva s nájmy, spekulace na burze a s pozemky, drancování přírody, kruté hromadné chovy zvířat a korupce. Jsou to systémové krádeže.¹¹⁴

Člověk se snadno dostane do pokušení porušovat toto přikázání. Když například předstírá nemoc nebo je nedbalý a líný v práci. Práce je povinnost: „Kdo nechce pracovat, ať nejí“ (2Te 3,10). Nemůžeme si na úkor státu lehnout do sociální sítě, jak se to bohužel velmi často stává. Krádeží může být i zamlčování příjmů při placení daní, nebo když si lidé nárokují dávky nebo podporu v nezaměstnanosti, aniž by vážně nějakou práci hledali, protože se jim s příležitostnou černou prací daří lépe nebo protože nemají vzhledem k partnerovu platu zapotřebí pracovat. Sedmé přikázání nám přikazuje žít čestně, ne na úkor druhých. To platí i proti sociálnímu příživnictví v našem státu možného blahobytu a sociální péče.¹¹⁵

A jak se toto přikázání dotýká krádeže člověka? Katechismus katolické církve o tom píše takto: „Sedmé přikázání zakazuje skutky nebo akce, které z jakéhokoliv důvodu, sobeckého nebo ideologického, obchodního nebo totalitního, vedou k zotročení lidských bytostí, k zneuznávání jejich osobní důstojnosti, k jejich kupování, prodávání a vyměňování, jako by to bylo zboží. Udělat z lidí násilím užitkovou hodnotu nebo výdělečný zdroj je hřích proti jejich důstojnosti a jejich základním právům.“¹¹⁶

3.5 OSMÉ PŘIKÁZÁNÍ

„Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví“ (Ex 20,16)

3.5.1 Výklad textu

Přikázání chrání čest člověka a obhajuje pravdu. Je určeno na ochranu základních práv členů společenství proti hrozbě *falešného obvinění*. V původním přikázání je zakázáno především

---

¹¹⁴ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 152-153.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 153.

¹¹⁶ *Katechismus katolické církve*, s. 586.

lhaní, které přímo ovlivňuje osud bližního, pokud bylo vysloveno při soudním jednání. Proto slova, kterými je vyjádřeno jsou běžně používána v prostředí soudu. Soud byl vždy místem, kde se řešily sporné vzájemné vztahy a kde bylo nebezpečí, že bude ublíženo nevinnému člověku. Proto má svědek v soudním procesu důležitou úlohu. Také u izraelského soudu hrál svědek hlavní roli, protože bez svědeckého potvrzení nemohl být člověk odsouzen. O důležitosti nepřipustit *falešné svědectví* svědčí také to, že žádná osoba nemohla být odsouzena k smrti na základě výpovědi jediného svědka. Slovo svědka tedy mělo a má i dnes velikou váhu. Každý Izraelec měl právo stát se svědkem u soudu. Příkázání „*Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví*“ mělo varovat toho, kdo vydával svědectví u soudu, aby nepošpinil a nepoškodil člověka, o kterém svědčí, protože nese odpovědnost před Bohem. Neměl zapomínat, že ve sporu jde o bližního, kterému máme prokazovat lásku jako sobě samému (Lv 19,18).¹¹⁷

Avšak příběh o Nábotově vinici (1Kr 21) nebo případ Zuzany (Da 13) nám ukazují, že *falešné obvinění* nebylo v izraelském společenství výjimkou. I časté stížnosti v žalmech (Ž 27,12; 35,11) proti obvinění falešných svědků mohou ukazovat na to, jak byl tento zlořád rozšířen. V Dt 19,19 je upřesněno, že jestliže se prokáže, že svědek je falešný, bude s ním naloženo tak, jak on zamýšlel udělat svému bratru.

Tento požadavek pravdomluvnosti byl ze soudní praxe rozšířen i pro všední den. U člověka, který se osvědčil jako pravdivý svědek u soudu, se předpokládalo, že nebude ani jinde v občanském životě trpět lži a nebude pomlouvat a urážet bližního. Tímto se příkázání stává obecnou normou chování pro jakékoli svědectví o bližním, nejen u soudu, ale i v obci a na pracovišti, v rozhovoru s přáteli i v úředním jednání. Prosazuje pravdivost ve vztahu k druhému člověku a tím přispívá k budování dobrých vzájemných mezilidských vztahů. Teprve když žijeme pravdivě své vztahy s druhými, dostává pravdivost svůj nejhlubší smysl.¹¹⁸

Lež může být jako jednotlivý skutek nebo lži může být celý náš život. Všechno, co děláme a říkáme, s čím souhlasíme a co odmítáme, čím žijeme a čím nežijeme, je ve vztahu k poslednímu cíli člověka buď pravé, nebo klamné a křivé svědectví. Příkázání nám nepředepisuje, abychom přísně a nesmlouvavě vyžadovali pravdivost u lidí, kteří nevěří v Boha.

---

¹¹⁷ BIČ, M. a kol. *Výklady ke starému zákonu*, s. 275.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 275.

Oni ještě nemají důvod k pravdivosti. Toto přikázání vyzývá nás, lidi zasažené biblickou zvěstí a hlásící se k Bohu, abychom žili pravý a pravdivý život a stávali se tak pravými a pravdivými svědky jediného Boha.¹¹⁹

3.5.2 Teologické poselství

Tímto přikázáním se dovršuje ochrana života ve všech jeho formách. Po obraně života jako takového přes jeho vznik a posvátnost při jeho předávání a hmotné materiální zabezpečení se dostáváme k jeho nemateriální složce a to práva na pravdu a pravdivé informace. Tyto hodnoty jsou neméně důležité, protože formují náš život a díky nim činíme svá rozhodnutí.¹²⁰

Přikázání bývá často spojováno se známým příslovím: „Kdo lže, ten krade.“ Ve spojení lži a krádeže je veliká moudrost. Kdo nastoupí cestu malých lží, ztrácí cit pro pravdu a deformuje tak své svědomí. Dostává se do pozice, že si sám rozhoduje, co je správné a pravdivé. Takový člověk nemá pak zábrany si přivlastňovat něco cizího, co mu nepatří.¹²¹

Návyk žít ve lži, nahlávat si něco, nechtít vidět pravý stav věcí je zlo, které je v Písmu připisováno ďáblu. Vydat se cestou nepravdy a nepravdivosti znamená žít životem, který není pravým životem a do věčné přítomnosti Pravdy nevede. Když Bůh stvořil člověka, stvořil ho ke svému obrazu a tím ho povolal k životu v pravdě. Starozákonní pohled na pravdu a život podle pravdy se chápe jako věrnost smlouvě uzavřené s Hospodinem, kdy je člověk vyzván žít v pravdě ve vztahu se svým Stvořitelem, a k pravdivým vztahům se svými bližními. Pravdivé vztahy mezi lidmi přinášejí výhody pro všechny. Výhodou je to, že se lidé navzájem mohou spolehnout jeden na druhého a nejsou tak ohroženi úmyslným zavedením na špatnou cestu. Každý člověk je povinen užívat svůj rozum k hledání pravdy a tuto pravdu ve svém životě uskutečňovat a žít.¹²²

---

¹¹⁹ HELLER, J. *Desatero úvod a výklad*, s. 63-64.

¹²⁰ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 48.

¹²¹ Tamtéž, s. 49.

¹²² Tamtéž, s. 50.

3.5.3 Aktualizace pro dnešek

Ideálem života v pravdě je, že se čisté lži vyvarujeme. Ale proč vlastně lžeme? Často se stává, že se pohybujeme na hranici mezi pravdou a lží, trochu vynecháme a trochu přidáme. Co nás k tomu motivuje? Podle přísloví má lež krátké nohy, ale někdy člověk dojde v životě se lží dál než s pravdou. Třeba obchodníci, kteří vychvalují své zboží nebo služby. Jeden obchodník „pochtivě“ přiznal: „Kdybych stále jen říkal pravdu, pak by to vedlo k mému krachu.“ Lžeme z milosrdenství, abychom neublížili druhému nebo ho nechali v jeho iluzích, v nichž je šťastný. Lžeme ze strachu, ze slabosti před silnějším, z nenávisti, z vychloubanosti, abychom něčeho dosáhli. Někdy lžeme proto, že cítíme, že jsme zahrnutí do úzkých. Lžeme z obavy z nevýhod, abychom si opatřili výhody, lžeme z přizpůsobivosti, z pohodlnosti, abychom si drželi od těla někoho, kdo se k nám moc přiblížil, abychom někoho shodili a abychom ho předstihli. I přes zdánlivé výhody lhaní se člověk může rozhodnout pro pravdu, která jediná přináší pokoj svědomí.¹²³

Na první pohled se jeví křivé svědectví méně nebezpečné než smilstvo, krádeže nebo vraždy. Činům se totiž obecně přisuzuje větší moc než slovům. Právě tím se však slova stávají nebezpečnější, protože si myslíme, že nemají takovou váhu jako činy. Všechny zlé činy se totiž rodí ze zlých myšlenek a slov. Tedy neexistují dva světy – svět slov a svět činů, je jenom jeden svět. Jakub ve svém listě upozorňuje na to, že jazyk je sice malý úd, ale dokáže zapálit veliký oheň lidských sporů (Jk 3,1-10).¹²⁴

Lež škodí v první řadě tomu, kdo lže. Zatěžuje paměť a působí stres. Lhář totiž žije v neustálé obavě z toho, že jeho lhaní vyjde najevo. Největším zlem na lži je, že rozbíjí mezilidské vztahy. Těm naopak svědčí atmosféra důvěry a lásky a lež důvěru likviduje. Lež plodí další lež a škodí nejen těm, kteří ji vymysleli a kteří pak na své kůži musejí snášet její bezprostřední účinky, ale důsledky lží se přenášejí i na další generace. Na celá staletí dokážou poznamenat mentalitu celého národa a zpochybnit v něm hodnoty jako je čest, pravda a víra.¹²⁵

---

¹²³ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 168-169.

¹²⁴ JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*, s. XI-2.

¹²⁵ Tamtéž, s. XI-2, XI-3.

Co všechno může být chápáno jako křivé svědectví?

Falešné svědectví – i dnes se týká především soudních procesů a soudnictví. Problematika křivého svědectví je tedy stále aktuální. Soudy však v běžném životě neprobíhají jen v soudních síních. Dalo by se říci, že celý náš život je jedním velkým soudním procesem, v němž vystupujeme jednou jako obžalovaní, jindy jako žalobci či svědkové obžaloby. S tím už sotva něco naděláme. Problém není v soudech, ale v křivých svědectvích.

Pomluva – je to šíření špatných a zkreslujících informací o našich bližních. Nezáleží přitom na míře zkreslení, pohnutkách či způsobu šíření těchto informací. Malé i velké, neúmyslné i úmyslné, veřejné i potají šířené pomluvy jsou jasným porušením osmého přikázání. Stačí si připomenout, že v řečtině jméno Ďábel (diabolos) znamená pomlouvající. Pomlouvající likvidují to nejvzácnější na světě – přátelské mezilidské vztahy.

Úmyslná i neúmyslná lež – do sféry křivého svědectví spadá každá nepravdivá informace, i když ji vypustíme z úst nevědomky a není přímo zaměřená proti našemu bližnímu. Neúmyslné, na první pohled nevinné lži bývají nejčastější formou přestupování osmého přikázání. O to více je třeba být vůči nim neustále ve střehu.

Falešné učení – za křivé svědectví lze jistě považovat i šíření nebiblických teorií o vzniku a smyslu života. Žijeme v době velkého poznání, ale zároveň zpochybňování všeho.

Nesoulad mezi slovy a činy – někdy si neuvědomujeme, že lžeme, jestliže hlásáme pravdu, kterou nežijeme. Takový život je vlastně jedním velkým křivým svědectvím. Ti, kteří pravdu mluví, ale nečiní, by možná udělali lépe, kdyby raději mlčeli.

Mlčení – jsou lidé, kteří o svých bližních pomluvy nešíří, rádi však pomluvám naslouchají a tím k jejich šíření vlastně přispívají. Jiní zase lživé teorie a výmysly sami nehlásají, ale tam, kde by měli pravdu hájit, raději mlčí a tím k šíření křivého svědectví vlastně přispívají. Zlu je třeba se postavit a obhajovat pravdu.¹²⁶

---

¹²⁶ Tamtéž, s. XI-3, XI-4, XI-5, XI-6.

Pravda bez lásky – na cestě za pravdou a pravdivým životem se nesmíme stát fanatiky pravdivosti. Musíme brát ohled na lidské slabosti. Pravdivost neznamená, že se odhalí vše, co je. Tak jak Bůh sám člověka přioděl (Gn 3,21), i my máme ve stavu porušenosti nechat mnohé věci v člověku zahaleny a zlo, když už se nedá vymýt, má zůstat rozhodně zahaleno. Obnažování je cynické, a pokud si cynik připadá jako zvlášť čestný, anebo vystupuje jako fanatik pravdivosti, pak skutečnou pravdu mívá.¹²⁷ Blaise Pascal k tomu dodává: „Existuje falešná láska odbourávající pravdu, ale i falešná horlivost, která pro pravdu ničí lásku.“

Jedním ze skutků, porušujících osmé přikázání je vyzrazení tajemství. Především zpovědní tajemství je posvátné a nezrušitelné. Pod žádnou záminkou nesmí být vyzrazeno. Ale také služební tajemství, týkající se politiků, vojáků, lékařů, právníků má být zachováno. Každý by se měl řídit zásadou zdrženlivosti a diskrétnosti všude tam, kde jde o rovnováhu mezi požadavky obecného blaha a respektováním práv jednotlivých osob. Zvlášť velká odpovědnost spočívá na sdělovacích prostředcích. Lidé mají právo na informace, které se mají vždy zakládat na pravdě, svobodě, spravedlnosti a solidaritě.¹²⁸

3.6 DEVÁTÉ PŘIKÁZÁNÍ

„Nebudeš dychtit po ženě svého bližního“ (Dt 5,21)

3.6.1 Výklad textu

V Písmu Dt 5,21 je jako první jmenována žena a teprve potom dům, pole a další. Zatímco v knize Exodus 20,17 je na prvním místě jmenován dům a žena až na druhém místě. Z tohoto popisu nemůžeme dělat žádné závěry o postavení ženy tím, že by se zkoumalo, proč je jednou jmenována v seznamu na jednom místě a podruhé na jiném. Úkolem vyjmenování je pouze zahrnout všechno.¹²⁹

Forma tohoto přikázání má jisté rysy, kterými se liší od všech předcházejících přikázání. Počáteční sloveso „*dychtit*“ je dvakrát opakováno v jedné větě s jiným předmětem. To je důvod,

---

¹²⁷ LOCHMAN, J. M. *Desatero. Směrovky ke svobodě*, s. 135.

¹²⁸ HRDLÍČKA, J. *Věřím, věříme*, s. 125.

¹²⁹ CHILDS, B. S. *The Book of Exodus*. s. 427-428.

který vedl římskokatolickou a luterskou tradici k tomu, že viděla v Ex 20,17 dvě nezávislá přikázání. Sloveso *dychtit* zde vyjadřuje subjektivní emoce, zatímco všechna předchozí přikázání byla zaměřena proti nějaké objektivní činnosti.¹³⁰

Přikázáním „*nebudeš dychtit*“ nebo toužit je člověk, který patří Hospodinu osvobozen od zcela přirozené touhy po ženě, která patří jeho bližnímu. Přikázání ho možná osvobozuje i od pocitů, které ho ke všemu, co patří bližnímu, nepřiměřeně poutají a berou mu svobodu, tedy od biologických mechanismů, které řídí jeho život. Takové jednání člověka osvobozeného od přirozených vášní a pudů se může jevit ostatním jako nepřirozené, protože touha po ženě byla předpokladem udržení rodu. Je to stav blízký po vzkříšení, kdy se lidé nežení ani nevdávají, ale jsou jako nebeští andělé. Deváté a možná i ostatní přikázání formulují skutečnost nového, budoucího věku, stav člověka po vzkříšení.¹³¹

Bible nám říká, že žádostivost je společným kořenem všeho zla, které je na světě, jak doplňuje Jan: „Neboť všechno, co je ve světě, po čem dychtí člověk a co chtějí jeho oči a na čem si v životě zakládá, není z Otce, ale ze světa“ (1J 2,16). Kam až může člověka dovést žádostivost vidíme na příběhu krále Davida, který zatoužil po ženě Uriášově a aby ji dostal, nechal Uriáše zabít (2S 11).¹³²

Význam slova „*nebudeš dychtit*“ nejlépe vystihuje a interpretuje apoštol Pavel v listě Římanům slovy: „...hřích bych byl nepoznal, kdyby nebylo zákona. Vždyť bych neznal žádostivost, kdyby zákon neřekl: „Nepožádáš!“ Hřích použil tohoto přikázání jako příležitosti, aby ve mně probudil všechnu žádostivost a vykonal ve mně všechny druhy žádostivosti; bez zákona je totiž hřích mrtev“ (Ř 7,7-8). Pavel zde čte zákon z pohledu člověka, který se konfrontuje se zákonem. Díky přikázání poznáváme sami sebe, svůj skutečný stav – poznáváme svou dychtivost, která je zde nazvána hříchem.¹³³

---

¹³⁰ Tamtéž, s. 425.

¹³¹ BENEŠ, J. *Desítka. Desatero aneb deset slov o Bohu a člověku*, s. 173-174.

¹³² Tamtéž, s. 176.

¹³³ Tamtéž, s. 177.

3.6.2 Teologické poselství

Když se zadíváme na text Desatera podrobněji, zjistíme rozdíl mezi příkázáními předcházejícími a posledními dvěma. Příkázání 1-8 sledovala konkrétní jednání, jak má člověk správně jednat a co nemá dělat. Následující deváté „Nebudeš dychtit“ se však dotýká nikoli skutku, ale srdce člověka. Všechny lidské zákony postihují jen to, co se prokazatelně stalo navenek činem nebo skutkem a dá se dokázat. Už ve starém Římě platila zásada, že postižitelné a vymahatelné je jenom takové jednání, které proběhlo nebo bylo připravováno a dá se nějakým způsobem dokázat. Boží řád a vztah člověka k Bohu však přesahují tuto zásadu. Bůh je jediný, který vidí do srdce člověka. Toto příkázání nám připomíná, že k hříchu samotnému nedochází až jeho uskutečněním, ale od okamžiku vnitřního rozhodnutí.¹³⁴

„Žádostivost“ může etymologicky označovat každý silný projev lidské touhy. Křesťanská teologie toto slovo používá k vyjádření smyslového hnutí, které se vzpírá příkazům lidského rozumu. Smyslové hnutí můžeme také ztotožnit se vzpourou „těla proti duchu“. Je důsledkem neposlušnosti prvních lidí a prvotního hříchu. Vnáší nepořádek do mravních sil člověka, i když není samo o sobě hříchem, vzbuzuje v člověku ochotu k tomu, aby se dopustil hříchu. Již proto, že se člověk skládá z ducha a těla, existuje v něm určité napětí a probíhá v něm jistý boj mezi náklonnostmi „ducha“ a „těla“. Tento konflikt patří však k dědictví hříchu, je jeho důsledkem a současně ho tímto potvrzuje. Je to součást našeho každodenního duchovního boje.¹³⁵

3.6.3 Aktualizace pro dnešek

Podle katolické tradice zakazuje deváté příkázání žádostivost tělesnou, desáté žádostivost majetku druhého.

Boj proti tělesné žádostivosti vyžaduje očišťování srdce a úsilí v umírněnosti. Čisté srdce mají ti, kteří uvedli svůj rozum a svou vůli do souladu s požadavky Boží svatosti. Čistota vyžaduje stud, který je základní v postoji umírněnosti. Stud chrání intimitu člověka a odmítá odhalit to, co má zůstat skryto. Stud je zaměřen na čistotu, řídí pohledy a gesta ve shodě s důstojností osob a jejich spojení. Dnes jsou tyto hodnoty hrubě opomíjeny a porušovány.

---

¹³⁴ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 52.

¹³⁵ *Katechismus katolické církve*, s. 608.

Hromadné sdělovací prostředky mají informovat takovým způsobem, který respektuje úctu a zdrženlivost. Společenské prostředí by mělo být očištěno od rozšířeného erotismu a měla by být vyloučena podívaná, která podporuje chorobnou zvědavost a vytváření iluzí.¹³⁶

„Každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci“ (Mt 5,28). Deváté přikázání je zpřísněním všeobecného zákazu cizoložství. Zakazuje i jenom ohrozit cizí manželství. A to je záležitost velmi důležitá, protože chrání proti narušování cizího manželství a zakazuje ohrožovat cizí rodinu. Kde jsou dva spojeni slibem, slavnou závaznou přísahou před Bohem, tam nikdo nemá práva tento svazek ohrožovat. I pouhá žárlivost, vzplanutí, může v druhém ohrozit jeho vztah k partnerovi. Proto tento přísný zákaz už i žádostivé myšlenky na ženatého, nebo vdanou.¹³⁷

Všichni zodpovídáme za to, jestli manželství lidí kolem nás jsou dobrá a v rodinách vládne vzájemná láska. Manželský svazek je postaven pod Boží ochranu, a proto ani chtivý pohled jej nemá ohrozit. Nedovolit vzplanout žádostivosti je v podstatě to, co v péči o tělesné zdraví nazýváme prevencí – předcházení chorobám, zabraňování, aby choroby vznikly. Kde člověk energicky odmítne už první chtivý nápad, nedojde ani k situacím manželských trojúhelníků a nevěř, které vedou k rozbití rodin.¹³⁸

Sama erotická touha v člověku není něco nečistého, nemravného, hříšného, něco proti Boží vůli. Bůh člověka stvořil jako muže a ženu. Je to jeho dílo, že manžel touží po manželce, snoubenec po nevěstě, zamilovaný po dívce svého srdce. Je to v Božím řádu, že normálnímu muži se líbí hezké ženy. Ale každá vdaná hezká žena patří svému manželovi, protože je už částí jeho bytosti, je jeho polovičkou a možná i lepší polovičkou a totéž platí samozřejmě i opačně pro vztah žen k mužům.¹³⁹

Dychtění se někdy stává démonickou záležitostí, pokud pro sebe chci získat lidi, pokud chci jimi disponovat jako svým majetkem, činit z nich objekty, ať už objekty své lásky nebo své moci, a tak nebo tak je používat, zneužívat a využívat. Pravá láska dává svobodu. Ponechává

---

¹³⁶ Tamtéž, 609-610.

¹³⁷ SIMAJCHL, L. *Desatero Božích přikázání-pravidla dobrého člověčenství*, s. 40.

¹³⁸ Tamtéž, s. 40.

¹³⁹ Tamtéž, s. 40.

druhému volný, vlastní prostor, nechce si ho zabrat pro sebe a „láskou sníst“, láska respektuje druhého právě v jeho jinakosti a nemiluje v druhém sama sebe, nehledá svůj prospěch. K pravé lásce, která nechává druhého, aby byl jiný, proto patří také dodržování určité hranice.¹⁴⁰

Dychtit po člověku a činit z něj disponovatelný majetek je mnohem horší než dychtit po věcech. Obchod s lidmi, jak na něj různě narážíme ve výchově dětí, v partnerství, ve škole a v profesním životě, je mnohem vážnější než hrabivá touha po věcech. Obchod s lidmi dělá z lidí věci. Nejhorší perverzí lásky je, když si člověk chce jejím prostřednictvím koupit jiného člověka, který je snížen na zboží a stává se objektem jeho žádostivosti.¹⁴¹

Láska a žádostivost se navzájem vylučují. Pravá láska po ničem nedychtí. Pravá láska nemiluje, aby něco dostala. Miluje, protože miluje. V Talmudu čteme: „Každá láska, která je na něčem závislá, pomine s tím, na čem závisí, ale láska, která na ničem nezávisí, nepomíjí nikdy.“ Láska nikdy neklade podmínky, buď miluje bezpodmínečně, nebo nemiluje. Láska, která miluje jen proto, aby něco dostala, za nic nestojí. Ale nevydává se právě toto běžně za lásku?¹⁴²

3.7 DESÁTÉ PŘIKÁZÁNÍ

„Nebudeš toužit po domě svého bližního ani po jeho poli ani po jeho otroku ani po jeho otrokyni ani po jeho býku ani po jeho oslu, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu“ (Dt 5,21)

3.7.1 Výklad textu

V Deuteronomiu se vedle slovesa dychtit užívá ještě i dalšího „*toužit*“, „*žádat*“, kterým tu bylo sloveso dychtit jakoby zpětně vyloženo. Toto sloveso na rozdíl od „*dychtit*“ označuje podle slovníku především touhu jako záležitost lidského nitra. Ukazují k tomu verše Am 5,18; Jr 17,16, ve kterém touží a žádají den Hospodinův. Ve dnu Hospodinově však budou naopak všechny lidské žádostivosti zrušeny a předměty tužeb ztratí cenu. Sloveso „*toužit*“ může

---

¹⁴⁰ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 185.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 185.

¹⁴² Tamtéž, s. 185.

označovat i touhu po Bohu: „Má duše v noci po tobě touží, můj duch ve mně za úsvitu tebe hledá“ (Iz 26,9).¹⁴³

O slovesu „žádat“, „dychtit“, napsal významnou studii Johannes Herrmann.¹⁴⁴ Upozornil v ní na to, že po tomto slovesu je ve Starém zákoně často nějaké další sloveso ve významu brát nebo i loupit, například v Dt 7,25. Izraelci nemají dychtit po zlatu a stříbru z kenaanských model ani si je nemají brát. Podobně se přiznává zloděj Achan v knize Jozue (7,21), že viděl babylonský plášť, stříbro a zlato, „vzplanul jsem žádostí a vzal jsem si to“. V Knize Micheáš (2,2) žaluje na bohaté, že „žádostivě dychtí po polích – a uchvacují, po domech – a zabírají“. Z takových míst v Bibli Hermann vyvozuje, že „dychtit“ neznamená jen toužit po něčem v nitru, ale že označuje zároveň i počínání, které vede k tomu, aby se žádostivec nakonec zakázané věci zmocnil. Mohli bychom snad říci, že jde o dychtivost jako posedlost, která v sobě zároveň obsahuje vedle vnitřní touhy i nutkání k činu.¹⁴⁵

Příkázání několika způsoby zakazuje ukládat o to, co patří bližnímu, aby Izraelité zůstali věrní svobodě, kterou přijali od Hospodina. Desáté přikázání poskytuje darovanou svobodu, kterou je třeba chránit a uplatňovat ve vztazích s bližními. Je možné, že bylo formulováno v souvislosti se sociálním kázáním proroků v VIII. stol. př. Kr. (Am, Oz, Iz, Mi).¹⁴⁶ Je třeba ho vidět ve vztahu s osmým přikázáním, protože jestliže chce bránit právo a vlastnictví každého Izraelity, je třeba ho bránit jak proti falešným obviněním, tak i proti všem útokům, které ohrožují jeho práva a majetek.

„*Nebudeš chtít uchvátit*“ – tímto přikázáním se zakazuje obojí, špatné smýšlení i špatný čin. Špatný čin pochází ze špatného závistivého smýšlení. Závist je kořenem všeho zlého. Vzpomeňme jen na Kaina, který ze závisti zabil svého bratra Ábela (Gn 4) a na Achaba a Jezabel, kteří nechali ze závisti zavraždit Nábota (1Kr 21). Víme, že plevel bude růst vždy, pokud ho

---

¹⁴³ HELLER, J. *Desatero úvod a výklad*, s. 66-67.

¹⁴⁴ HERRMANN, J. „Das zehnte Gebot“, *Sellin-Festschrift*, Leipzig, 1927. s. 69-82.

¹⁴⁵ HELLER, J. *Desatero úvod a výklad*, s. 66.

¹⁴⁶ A. BOMORA, „Decalogo“, s. 382.

nevyrhneme i s kořeny. Toto přikázání stojí na konci Dekalogu, protože na závěr bilancuje, v čem je kořen všeho hříchu: v závisti, žádostivosti a v nepřejčnosti.¹⁴⁷

Byla to vlastně závist, která zlikvidovala soulad a harmonii ve vesmíru. Bible připomíná Lucifera a jeho touhu „měřit se s Nejvyšším“ (Iz 14,12-15) a Adama s Evou a jejich touhu „být jako Bůh“ (Gn 3,4-5).

3.7.2 Teologické poselství

Každý hřích má někde svůj počátek a to je v lidském srdci. Člověk začíná dychtit, toužit po něčem, co mu nepatří, na co nemá právo a dobře to ví. Musí sám se sebou svádět boj a nakonec se rozhodne. Začne přemýšlet, jak by svého cíle dosáhl a teprve nakonec věc uskutečňuje. Toto přikázání nám ukazuje, že ke hříchu nedochází až samotným uskutečněním, ale už v okamžiku vnitřního rozhodnutí. Bůh stvořil člověka tak, že mu dal schopnost a sílu svou vůlí ovládat i svoje vnitřní hnutí a svoje nitro, protože tam se rodí a začíná všechno dobré i zlé. Teprve poslední dvě přikázání jsou klíčem k pochopení celého Desatera.¹⁴⁸

Právě toto přikázání stojí na posledním místě, protože jakoby uzavírá a shrnuje vše předcházející. Nestačí jen nezabýjet, nekrást atd. Je třeba čelit zlu už ve vlastním srdci i v každé touze po tom, co mi nepatří a nepřísluší (Gn 3,6). Člověk nemá překračovat hranice určené Bohem a tím současně porušovat i první přikázání Desatera. Mezi prvním a desátým přikázáním je vnitřní souvislost. Protože je tu svrchovaný Bůh, je třeba ho nejen poslouchat, ale jeho vůli podřídit celou svou vůli a chtít jen to, co chce on.¹⁴⁹

3.7.3 Aktualizace pro dnešek

Je třeba mít jasno v tom, o jaké bohatství v životě usilujeme. Desáté přikázání zakazuje žádostivost a dychtivost po majetku bližního. I tento sklon patří k podstatě člověka, zasaženého dědičným hříchem. Jako je hlad a žízeň realitou našeho těla, tak i narušená přirozenost probouzí nezvladatelné sklony k sobecké chtivosti. Je třeba se vyvarovat chamtivosti, nenasytnosti

---

¹⁴⁷ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 181.

¹⁴⁸ ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* s. 52.

¹⁴⁹ HELLER, J. *Desatero úvod a výklad*, s. 67.

a mamonu. Nemůžeme sloužit dvěma pánům, Bohu i majetku, ale jen jednomu jedinému - Bohu, který slíbil všem, kdo hledají nejprve Boží království, že všechno ostatní jim bude přidáno.¹⁵⁰

Žádostivost majetku znamená chtít všechno získat a mít stále víc, chamtivost a hrabivost, neukojitelnou touhu překročit vlastní hranice a bezohledně se rozběhnout do cizích oblastí. Je to ale také touha po úspěchu v naší společnosti ostrých loktů, závist a ctižádost překonat druhého. Tyto těžko ovladatelné pudy v člověku spolu navzájem souvisejí a jsou široce propletené.¹⁵¹

Tato síť je vypjatá doširoka a každá touha je spojena a spletena dohromady s ostatními touhami, od fetišismu zboží a nákupního opojení po televizní mánii, drogu popularity, dychtivost po publicitě a touhu po sebe prezentaci, od opojení mocí u politiků a u špičkových hospodářských manažerů po neukojitelnou touhu po penězích, od kultu zdraví po nesmyslné diety a touhu po hubené postavě. Všude kolem nás je to tatáž žádostivost, která člověka spoutává a drží v hrsti.¹⁵²

Na první pohled by se mohlo zdát, že hříšná dychtivost hrozí především lidem chudým, prostým, méně nadaným, nemocným a starým, kteří mají důvod těm druhým závidět. Skutečnost však ukazuje, že stejné, ne-li větší nebezpečí závisti hrozí těm bohatým, mocným, vzdělaným, zdravím a mládím překypujícím jedincům. I Bible poukazuje na to, že s touhou po majetku a závistí nemají spořádaní a zbožní lidé menší problémy (Př 30,7-9).¹⁵³

Soukromé jmění se může stát nebezpečné zrovna tak bohatému, jako chudému. Mluví o tom velmi výstižně přísloví: „Bohatství působí neklid, ať už je máme nebo ne.“ Pro koho jsou tedy peníze nebezpečím? Pro každého, z koho udělají otroka! Pro každého, kdo nad nimi nedovede vládnout celým srdcem a rozumem, kdo z nich nedovede učinit poslušné sluhy.¹⁵⁴

---

¹⁵⁰ HRDLIČKA, J. *Věřím, věříme*, s. 126.

¹⁵¹ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 182.

¹⁵² Tamtéž, s. 182.

¹⁵³ JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*, s. XII-3.

¹⁵⁴ TÓTH, T. *Desatero Božích přikázání*. Díl II. Přerov: Knihkupectví společenských podniků, 1937. s.195.

Člověk je otrokem svých pudů a ani ten, kdo se snaží své pudy potlačit a ovládat, je zcela neovládné. Přestože všechny levicové a pravicové ideologie se snažily tyto negativní jevy potlačit, definitivní zkrocení pudů se doposud nepodařilo. Jen Boží láska, která je prostá vší žádostivosti, může zrušit zlou kletbu žádostivosti. Jen Bůh může vyhladit v člověku všechnu dychtivost, která se v nás někdy probouzí a kterou nedokážeme zvládnout. Archaické síly v nás jsou vlastnosti, které mají dvojí tvář. Mohou člověka hnát kupředu, nebo ho mohou zničit. Musíme od sebe odlišovat dychtění, které chce všechno uchvátit pro sebe a které je hříchem, a dychtění toužící a doufající, které dává naději. Toto přikázání zakazuje jen žádostivé dychtění.¹⁵⁵

Zvítězit nad žádostivostí a nepřilnout k majetku a věcem tohoto světa můžeme pouze tehdy, když budeme žít s Bohem. Žít s Bohem znamená mít s ním důvěrný vztah, vždy a ve všem mu dávat přednost. Musí mít v našem srdci a v našem životě nezaměnitelné místo. Tím se staneme svobodnými a vytvoříme v sobě prostor jen pro něho a On nás naplní vnitřním bohatstvím, jaké nemůže dát nikdo na světě.

---

¹⁵⁵ PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*, s. 182-183.

4 SHRNU TÍ

Deset Božích přikázání je jedinečným Božím ukazatelem na naší cestě životem. Ale i Desatero je dokladem toho, jak lze jednu věc chápat a přijímat různým způsobem. Můžeme vzpomenout, jakým břemenem se Desatero stalo farizeům a zákoníkům v Ježíšově době. Nebo jakým břemenem a nesmyslem by se stalo Desatero nám, když bychom si chtěli na jeho základě budovat svou vlastní spravedlnost. Tak by se z něho stal snadno bič. Chceme-li však vidět v Božím zákoně pro nás dar a požehnání, jak ho viděl starozákonní žalmista (Ž 119), můžeme celým svým životem zpívat chvalozpěv vděčnosti a radosti za tyto Boží ukazatele.¹⁵⁶

Nakonec nemůžeme vynechat shrnutí celého Zákona a proroků v Písmu do věty: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.“ A „Miluj svého bližního jako sám sebe.“ (Mt 22,36-40). To znamená, že máme všechna přikázání naplnit láskou. Jestliže bychom si někdy mysleli, že jsme už všechna přikázání splnili a dodrželi, potom přikázání lásky je záležitostí stále otevřenou, která trvá po celý lidský život. Pokud je člověk živ, nemá v tomto směru nikdy splněno. U přikázání lásky si nikdy nemůžeme říct, že máme hotovo, že jde o uzavřený problém, odbytou věc. Kdybychom všechny své dluhy splatili a všechny své resty odstranili, v lásce budeme vždycky dlužníky.

J. Nohavica ve svém pojednání o Desateru shrnuje celé Desatero takto: „Láska je také tou nejkladnější podstatou každého přikázání. Jestliže jsme nade všemi převážně zákazy Desatera hledali jejich kladnou podobu – nejen „nezabiješ“, ale také „chraň život“, nejen „nesesmilníš“, ale také „buď věrný“, nejen „nepromluvíš křivého svědectví“, ale také „svými slovy služ pravdě a porozumění“, pak souhrnně nejkladnějším vyjádřením celého Desatera je „Miluj“. V tom slově je kladný, čínorodý, skutečný celoživotní program. Toto „miluj“ je nejdůležitějším ukazatelem pro naše vztahy k Bohu a k bližním.“¹⁵⁷

Láska má mnoho konkrétních a rozmanitých podob. Láska mezi nejbližšími je srdečná, citová a vroucí, naproti tomu láska k ostatním lidem není tak vroucí ani citová, ale je hluboká v tom, když jim přejeme poznání pravdy a spasení. Druhým významným výrokem je shrnutí

---

¹⁵⁶ NOHAVICA, J. *Desatero*, s. 41.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 42.

Zákona a proroků do zlatého pravidla: „Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi“ (L 6,31). Láska má mnoho podob, ale konkrétním znakem lásky je to, že je činorodá. Nejdůležitějším projevem lásky je čin. Dalo by se říct: „Učiň jinému tak, jak chceš, aby učinil on tobě.“¹⁵⁸

Je však možné lásku někomu přikázat? Byli bychom nepřesvědčiví, kdybychom se za každou cenu nutili k lásce. V takovém stavu bychom ani nemohli být šťastni. Jde vůbec dohromady přikázání a láska? Co je nemožné u lidí, není nemožné u Boha. Naplnit přikázání a lásku současně nám umožňuje Boží duch. Pravá láska není lidským náboženským výkonem, ale je ovocem Božího ducha. A s tímto ovocem je to jako s každým jiným ovocem. Roste spontánně a automaticky, protože Bůh sám nás uschopňuje plnit to, co nám sám přikázal.¹⁵⁹

---

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 44.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 45.

ZÁVĚR

Zpracování tématu, které jsem si pro svou diplomovou práci vybrala, mne velmi obohatilo tím, že mně otevřelo nový pohled na Boží zákon. Ze školních let jsem Desatero znala pouze podle naučených katechetických formulí, jak jsem si je zapamatovala z náboženství. Překvapilo mne, jak úplně jinak vyzní v kontextu s celým příběhem izraelského národa a kolik symboliky tento příběh i pro náš dnešní život v sobě skrývá.

Uvědomila jsem si význam Desatera, když jsem ho spojila s vysvobozením vyvoleného národa z egyptského otroctví a uzavřením smlouvy s Hospodinem. Byl to právě Hospodin, který Izraelity vysvobodil a dal mu nová pravidla chování. Tato ponaučení je měla chránit, aby neupadli ještě do většího otroctví – otroctví zmatku a hříchu. Jsou to pravidla pro svobodu těch, kteří jdou jako Hospodinův lid z egyptského otroctví vstříc zaslíbené zemi.

Při zpracování tématu jsem si také uvědomila, že Desatero samo o sobě není cílem. Je nabídnuto všem lidem, aby se mohli svobodně rozhodovat při naplňování svých vizí o životě a smrti, o lásce a přátelství, o vině a odpuštění. Bůh nás miluje a chce pro nás jenom dobro. Nejčastěji používaný příměr je, že to jsou takové dopravní značky, podle kterých se máme řídit, abychom šťastně a bez úrazu dojeli do cíle. A náš cíl je věčný život.

V dnešním světě mnoha informací, internetu a počítačových her, které člověka vtahují do neskutečného, virtuálního světa může být seznámení s Desaterem pro člověka významné, aby se mohl zorientovat v dnes tak složitém světě a potřebné a obohacující pro život každého, zvláště mladého člověka.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

a) Knižní publikace

1. AKVINSKÝ, T. *Tomáš Akvinský o zákoně v Teologické sumě*. Praha: Krystal OP, 2003. 143 s. ISBN 80-85929-59-7.
2. BENEŠ, J. *Desítka. Desatero aneb deset slov o Bohu a člověku*. Praha: Návrat domů, 2008. 218 s. ISBN 978-80-7255-177-4.
3. *Bible*. ČEP. Praha: Česká biblická společnost, 1995. 294 s. ISBN 80-85810-08-5.
4. BIČ, M. a kol. *Výklady ke Starému zákonu*. Praha: Kalich, 1991. 600 s. ISBN 80-7017-408-0.
5. BOMORA, A. *Decalogo*. Nuovo Dizionario di Teologia Biblica (a cura di P. Rosano, G. Ravasi, G. Girlanda), NDTB, Cinisello Balsamo, 1991. 370-384 s.
6. *Dar víry*. Belgický katechismus. Praha: Zvon, 1994. 212 s. ISBN 80-7113-086-9
7. DEURLOO, K. A. *Exodus a exil*. Benešov: Eman, 2007. 167 s. ISBN 80-86211-55-X.
8. DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Praha: Návrat domů, 2009. 1246 s. ISBN 978-80-7255-193-4.
9. DUKA, D. *Úvod do Písma svatého Starého zákona*. Praha: Editio Sti. Egidii v.o.s., 1992. 177 s. ISBN 80-901252-5-5.
10. HERRMANN, J. „Das zehnte Gebot“, *Sellin-Festschrift*. Leipzig, 1927. 69-82 s.
11. HONORÉ, J. *Průvodce katechismem katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 222 s. ISBN 978-80-7192-961-1.
12. HRBATA, J. *Klíč ke Starému zákonu*. Brno: Cesta, 1993. 246 s. ISBN 80-85319-28-4.
13. HRDLIČKA, J. *Věřím, věříme*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1999. 141 s. ISBN 80-7266-021-7.
14. CHILDS, B. S. *The Book of Exodus. A Critical, Theological Commentary*, Louisville, 1976. 385-439 s.
15. CHIOLERIO, M. „Blaze tomu, kdo slyší tato slova“ (Sír 50,28). Praha: Paulínky, 1997. 271 s. ISBN 80-86025-10-1.
16. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. 771 s. ISBN 80-7017-528-1.

17. *Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995. 793 s. ISBN 80-7113-132-6.
18. KUBÁČ, V. *Desatero a jeho výklad*. Praha: Blahoslav, 1990. 23 s. ISBN 80-7000-036-8.
19. LOCHMAN, J. M. *Desatero. Směrovky ke svobodě*. Praha: Kalich, 1994. 148 s. ISBN 80-7017-828-0.
20. *Pentateuch*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 548 s. ISBN 80-7192-638-8.
21. PÖHLMANN, H. G. a STERN, M. *Desatero v životě židů a křesťanů*. Praha: Vyšehrad, 2006. 197 s. ISBN 80-7021-783-9.
22. RENDTORFF, R. *Hebrejská bible a dějiny*. Praha: Vyšehrad, 1996. 375 s. ISBN 80-7021-190-3.
23. TÓTH, T. *Desatero Božích přikázání*. Díl I. Přerov: Knihkupectví společenských podniků, 1936. 214 s.
24. TÓTH, T. *Desatero Božích přikázání*. Díl II. Přerov: Knihkupectví společenských podniků, 1937. 224 s.

b) Brožované publikace

25. BENEŠ, J. *Desatero Božích přikázání v našem životě*. Praha: Česká katolická charita, 1957. 59 s.
26. GRÜNDEL, J. *Desatero přikázání pro naši současnost*. Duch a život. 93 s.
27. JONCZY, R. *Desatero-trochu jinak*. Praha: Maranatha, 2004. 78 s.
28. NOHAVICA, J. *Desatero*. Brno: Trans world radio, 1997. 51 s.
29. SCHILLING, A. *Desatero přikázání*. Praha: Síť s.r.o., 2001. 44 s.
30. SIMAJCHL, L. *Desatero Božích přikázání-pravidla dobrého člověčenství*. Brno: Canto, 1988. 48 s.

c) Časopisy

31. BRÜSCHWEILER, S. *Boží přikázání a lidská svoboda*. Východokřesťanská studia VS/ECS. 2005, roč. II, č. 10, s. 26. ISSN 1214-8350.
32. PRUDKÝ, M. *O Dekalogu včera a dnes*. Dialog Evropa XXI. 2008, roč. 18, č. 3-4, s. 10-21. ISSN 1210-8332.

d) Internetové zdroje

33. AUGUSTYN, J. *Miluj svého bližního* (online). Abeceda víry na internetu (cit. 19. 10. 2010), s. 3.

Dostupné na internetu: http://www.vira.cz/knihovna/index3.php?sel_kap=5sel_kniha=3.

34. BROŽ, V. Biblistika II. *Starý zákon* (online). Hradec Králové. Univerzita. 2005, (cit. 10. 10. 2010), s. 41.

Dostupné na internetu: <http://www.diecezchk.cz/bakalari/texty/biblistika-SZ.doc>.

35. ČAČÍK, B. M. *Jak lépe porozumět Desateru?* (online). Jihlava. 2007, (cit. 10. 10. 2010), s. 56.

Dostupné na internetu: <http://www.svjakub.cz/data/foto/downloads/desatero.pdf>.

36. PRUDKÝ, M. *Význam Desatera pro pluralistickou společnost* (online). Praha. 1997, (cit. 7.2.2011), s. 7.

Dostupné na internetu: <http://www.etf.cuni.cz/~prudky/mpertexty/97dekalog.html>.

37. SAMOHÝL, J. *Ateismus a druhé Boží přikázání* (online). Studia Theologica (Studia theologica), issue: 40/2010, (cit. 10. 10. 2010), pages. 66-74.

Dostupné na internetu: <http://www.ceeol.com>.

e) Ostatní

38. HELLER, J. Desatero úvod a výklad. In HELLER, J. a MRÁZEK, M. *Zákon a proroci*. Studijní texty Komenského evangelické bohoslovecké fakulty. Praha: Kalich, 1984. 233 s.

SEZNAM ZKRATEK

Am	Ámos
Da	Daniel
Dt	Pátá Mojžíšova (Deuteronomium)
Ef	Efezským
Ex	Druhá Mojžíšova (Exodus)
Ez	Ezechiel
Gn	První Mojžíšova (Genesis)
Iz	Izajáš
J	Jan
1J	První list Janův
Jk	List Jakubův
Joz	Jozue
Jr	Jeremiáš
1K	První list Korintským
1Kr	První Královská
2Kr	Druhá Královská
L	Lukáš
Lv	Třetí Mojžíšova (Leviticus)
Mdr	Knih moudrosti
Mi	Micheáš
Mk	Marek
Mt	Matouš
Nu	Čtvrtá Mojžíšova (Numeri)
Oz	Ozeáš
Př	Příslví
1Pt	První list Petrův
Sf	Sofonjáš
Ř	Římanům
1S	První Samuelova

2S	Druhá Samuelova
2Te	Druhý list Tesalonickým
2Tm	Druhý list Timoteovi
Ž	Žalmy